

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Égy évre ..... 24 korona.
Három évre ..... 66 korona.

VIDÉKEN:

Égy évre ..... 28 korona.
Három évre ..... 84 korona.

HIRDETÉSEK

— minden sorra egy sor egy sor 30 fill.
Minden következő: 16 fillér

Nyitási díj 30 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában
TELEFON-SZÁM: 347

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, január 11.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: A pénzváltás és tanulságai.
- A képviselőh z munkarendje.
- Az első ülés.
- A kamatláb leszállítása.
- Rendőrb brutalitás.
- Nagy tüntetés Németországban.
- Szervezkednek a nemzetiségek.
- Luegerék aknamunkája.
- A mézárosságok sztrájkja.
- Amiről beszélnek.
- Jegyzők közgyűlése.
- Súlyos szerencsétlenségek.
- A kiskupányi gyilkosság.
- Tárca: A tuzséri szenzáció.

Apénzváltáséstanulságai

Arad, január 10.

Mint az igazhívő muzulmán Mekka felé, úgy fordították Magyarország pénzügyi és gazdasági körei tekinteteket Bécsnek. Napok óta lázas izgalommal lesték a híreket, melyek a gazdasági élet véreinek, a pénznek, olcsóbbulását jelentik. Ma meghozta a táviró az örömhírt. Az osztrák-magyar bank főtanácsa ma tartott ülésében a hivatalos bankkamatlábát hat százalékról öt százalékra szállította s ezzel leszállította azt a sorvasztó lázat, mely már-már az ország testét vette pusztító hatalmába. A mai nappal valószínűleg véget ért a pénzváltás, legalább hivatalosan véget ért.

Az elmúlt hónapok alatt rettenetes csönd nehezedett rá arra az életre, amelynek élénksége a paroxizmusig fokozódott fel. Ez a csend a megbénulás, a tetszha-

lál csendje volt, olyan harcmezőt takart, amely az elesettek hekatombáit fogadta hideg ölébe. Pusztító hadjárat, a vandálok pusztításaihoz hasonlóan vonult végig az egész világon és olyan intézményeket döntött romba, amelyek szilárdsága a legnehezebb tűzpróbát fényesen megállotta. Szomorú krónikák fognak ezekről az időkről a késő utódoknak eddig hihetetlennek tartott dolgokról beszélni. Megfogják tudni, hogy voltak hónapok, melyekben nem keringett a vér, melyekben az egész világ érezte, hogy Pénz öfelsége annyira visszavonult lakosztályai legelrejtettebb zugába, levetve a kegyelmes mosolyt és felöltve rideg uralkodói arcát, hogy hűséges alattvalóinak halálos hörgése, tömeges pusztulása sem tudta kicsalni.

És ma a természet törvényeinek győzelméről tanuskodik az osztrák-magyar bank nagyjelentőségű elhatározása. A tőke a kis betévtők harisnyáiba és a nagy plutokraták tresorjaiba vonult vissza. Ott felgyülemlt és tovább nem tagadhatja meg magát. Érvényesülni akar. Forognia kell. A nyugalom és tőke oly ellentétes fogalmak, mint tűz és víz. A pénzügyi krízis lefolyását azonban fel kell használnunk arra, hogy annak minden tanulságát ki-merítsük és a gazdasági élet erősítésére, hasznára fordítsuk.

Magyarország a válságból egészségesen, megtépetlenül kerül ki és dacára annak, hogy a német parlament tegnapi ülésén Rheinbaben birodalmi pénzügyminiszter az 1908. év gazdasági alakulását, különösen a középosztály nézőpontjából,

fekete és szomorú színekkel festette, a magyar kereskedői, ipari és gazdasági világ a helyzetet, ha nem is rózsásnak, de bizalomteljesnek mondhatja.

És, hogy Aradváros gazdasági élete csak a virulásnak, csak az egészséges továbbfejlődésnek mutatja minden biztató jelét, az annak, még a külföld mérvadó pénzügyi köreiből is elismeréssel konstatait ténynek köszönhető, hogy az aradi pénzügyintézetek az egész válság tartama alatt szilárd elhatározással működtek közre, hogy Aradvárost megóvják a megrázkódtatásnak veszedelmeitől és az ország életében számottevő erejökkel tartották egészséges egyensúlyban a város kereskedelmi, ipari és mezőgazdasági funkcionálásának erőtevényezőit.

A hivatalos bankráta sülyedésének hatása a felpezsdülő forgalomban rövid időn belül mutatkozni fog. A pénzügyintézetek kölcsönkamatja a legközelebbi órákban alább száll, ami a vállalkozás eddig elzárt utjait újra szabadokká teszi.

Láttuk, hogy ezek az utak roppant sikosak. Mert a hitel legkisebb mérvű megszorítására országsszerte pusztulás fakadt, hatalmas és erőseknek tartott cégek roppantak össze. Kitünt, hogy a vállalatok pénzügyi alapja legtöbb helyen uzsonrára volt berendezve. Arad város pénzügyintézetei azonban nem éltek vissza a kínálkozó kedvező alkalmakkal és nem akartak aratást tartani ott, ahol a magot vérrel és életnedvekkal áztatott földbe kellett volna elültetniök.

A tuzséri szenzáció.

Tabori Kornél fővárosi hírlapíró és Székely Vladimir rendőrfogalmazó két érdekes könyvet írtak. Az egyik címe A bűnös Budapest és ez a főváros életének mélységeibe vezet az olvasót. A másik címe Nyomorultak — Gazemberek és ez a bűnös emberek világát ösmerteti meg az olvasóval. Ez utóbbi kötetben van egy érdekes fejezet, amely a tuzséri halálos végű hipnotizálás részleteit írja meg. Ezt a fejezetet itt közöljük:

A verseci hipnotizőr.

1894 szeptember 15-én, egy szombati este, nagy spiritizma társaság gyűlt össze alapi Salamon Tódor földbirtokos tuzséri kastélyában. A háziur szép fiatal leányát elaltatta, hipnotizálta Neukomm Ferenc, verseci kútfúró mérnök és gyártulajdonos, aki az akkori hipnotizőrök között az első helyet foglalta el. A leány nem ébredt föl többé, meghalt és megdöbbenő sorsa hetekig izgatta az egész világsajtót.

A tuzséri uri társaság az első ilyen, amely Magyarországon rendszeresen foglalkozott az álomlátás, szellemidézés, spiritizmus és hipnotizmus csodás titkaival. Neukomm már ezelőtt is sokat bibelődött velük, s amikor társalgás közben rájuk terelődött a szó, kijelentette, hogy ha a társaságból többen hajlandók lenni, bizonyára lesz közöttük olyan, aki médiumnak beválik. Négyen azonnal le is ültek, s késő ötven-

négy perc alatt el is aludt. Az egyik Salamon Ella volt, a másik Ott Paula kisasszony.

A kisebb mutatványok befejezéseül Salamon Ella balkezére egy közönséges hideg hajtűvel nagy sebet égetett.

Miután a médiumokat Neukomm így két héten át kellőleg előkészítette, áttért a hipnotizálás ama módjára, melyet be akarta bizonyítani a lélek mindentudását, s a testtől való elválaszthatóságát.

Ennek a bizonyítására véletlenül volt anyag elég.

Az ékszerek titka.

Salamon Tódor elvesztette az aranyóráját a láncsal és az óra kulccsal együtt. Neukomm elaltatta Eliát és félvilágosítást kért az óráról.

A leány elmondta, hogy mikor vesztett el az óra és hol, elmondta, hogy az óra idővel vissza fog kerülni, de megnevezni nem akarta azt, akinél van.

Az óra elvesztése után öt nappal megint hipnotizálta Neukomm s akkor hosszabb félvilágosítást kapott.

Másnap megkerült az óra, egészen ott, ahova a leány elvezette az uri társaságot: — erdőben egy száraz fűféléshalmaz alatt.

Öt alkalommal megtalált ilyen elvesztett tárgyakat.

Egy este — már félhízenkét óra volt — ismét egy elvesztett értékes tárgy holléét akarta megtudakolni a hipnotizőr. Elaltatta a leányt, meghagyva neki, hogy jól vizsgálja át Tu-

zseri, a kastély környezetét és talán félvilágosítást adhat a kézről, amelyben a nyomavesztett tárgy van.

A kérdéses tárgyra vonatkozólag a leány rekapiitulálta az egész esetet, hogy első nap egy kék szoknya zsebében volt a tárgy, a szoknya lógott egy kályha mellett a szögön, másnap már a ládában rongyokba burkolva ruhák alatt, negyednap — minthogy az emberek félték, már szalmazsákba rejtették, s most, hogy keresi, már a szalmazsákban sincs, tehát a parasztházon kívül kell keresnie.

Ezután egyszerre felsikoltott, s álmában ezt mondta:

— Negyednyolc óra van este. Most belépök egy tolvaj a kastély ebédlőjébe... Oda áll az ezüstszekrény mellé... Lármát hall. Ugrik a másik szekrény mögé, ahol nem látható. A láрма megszűnik, a tolvaj megjőd, hamar három tárgyat dug a zsebébe. Egy ovális cukortartót, fedelén virággal, egy kávéskannát fedéllel, s egy sótartót, vagy ehhez hasonló tárgyat. Most kimegy a tolvaj az ebédlőből a szalonba. Ottan az én szobámba megy. Most ismét zajt hallott... Most az asztal, majd a pamlag alá buvik... A zaj megszűnik, a tolvaj a táblaajtón ki-úran... fölmegy a csigalépcsőre... A hetedik lépcsőn lent, a falhoz lapulva nézi lopott kincsét... Most fölkel, megy pár lépcsőt fölfelé. Kinéz a lépcső abiskán... nem lát az udvaron senkit... Észrevételül kilopódzik a házból... Elbuvik a kertbe... három gyufát

Ez az aradi pénzintézetek érdeme. Mert sajnos, hazánk az egészségtelen, tisztán konjunkturák kihasználásán felépülő spekulatív vállalkozás klasszikus talajává kezdett válni. A vidéki kisebb pénzintézetek sokszor ösztönözték a horribilis kamatok és egyéb részesezés reményében, a vállalkozót nyaktörő üzletek alapítására és politikai életünk, az utolsó 40—50 esztendő általános gazdasági versenye, valósággal csábítottak arra, hogy mindent egy lapra feltéve, vabank játékot üzzünk az ország hitelerejével, gazdasági teljesítő képességével.

Az aradi piacot épp azért kerülte el eddig is a veszedelem, mert az aradi pénzintézetek példát nyújtottak arra, hogy mi a szolidaritás, mi a kereskedő köteles gondossága, előrelátása.

A nagy küzdelem végére ért. A fekete fellegek elvonulóban vannak. A pénz, a mely eddig dermesztő tétlenségre volt kárhoztatva és azért élet helyett halált szült, újra megindult, hogy hódító világkörútjában napsugárral, boldogsággal tegye szépé az életet. Ez az út azonban nem lesz ment a szomorú emlékek vissza-vissza térő véres árnyaitól. A diadalszeker elé fogott táltosok bele fognak sűrűn ütközni a hullagarmadába, melyet a nap elsötétülése fagyasztott meg. A bársonyos hintó, melyben a mindenható Nagyur ül, óvatosan fogja kerülni ezeket a zökkenőket.

Ez is szolgáljon tanulsággul. Ovatosság és a magunk erejének hajszálmérlegen való értékelése vihetnek csak tovább az egészséges haladás termőföldjein. Ha a kétségbeesett helyzetben az aradi piac jóleső érzéssel tekinthetett is a gazdasági élet rendjét megborlasztástól megőrző pénzintézeteire, azért ne ittassodjunk meg az eljövendő tavasz balzsamos levegőjétől. A gazdasági életben a valóság tényei és nem az álmodozók álmai irányítják nemzetek és egyesek sorsát. Az iránytű rudját mindenki a maga kezével dirigálja.

Nagy elhajlásokat nem bír el. Magával szemben találja a háborgó tengert, mely az acéltestű hajókat is összeroppantja. (!)

A képviselőház munkarendje.

Új választás 1909-ben.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, január 10.

A karácsonyi szünet után ma újra megkezdte ülését a képviselőház. Az érdeklődés munkája azonban csak a jövő héten kezdődik; a delegáció ülésének megkezdéséig éppen két hete lesz a képviselőháznak, de hogy ezt a két hetet mire fogják felhasználni, az még nincs megállapítva. Lehetséges, hogy a *kiegyezési javaslatok* kerülnek a napirendre, amelyekkel, mivel már ugyis életbe vannak léptetve, két hét alatt kényelmesen lehet végezni. Ezekon kívül mentelmi ügyek és kérvények lesznek napirenden, s időközben serényen fognak dolgozni a bizottságok. Nemcsak a költségvetés tárgyalását fogják befejezni, (még felével sincsenek készen), hanem tárgyalni fogják már ebben a hónapban az adóreform javaslatokat is. Január 25-ikétől február közepéig a delegáció miatt sajnálatosul fog a képviselőház.

Ennek a szünetnek felhasználása céljából már a legközelebbi napokban számos új törvényjavaslatot fog előterjeszteni a kormány; ezek között legfontosabb az *államvasuti beruházásokról* szóló törvényjavaslat, melyben mintegy kétszáz milliót kér a kormány az államvasut fejlesztésére. A szünet alatt serényen fog dolgozni a bank-bizottság is.

(A költségvetés.)

Február közepén megkezdik az *állami költségvetés* tárgyalását. Mivel eddig a törvényjavaslatok sürgőssége és a horvát obstrukció miatt az 1905-ben és 1906-ban először megválasztott képviselők között még nagyon sokan vannak, akik egyszer sem szólaltak föl a képviselőházban és mivel a lokális panaszok és kívánások előadásán eddig nem nyílt alkalm: az állami költségvetés tárgyalása a szokottnál alkalmasint hosszabb ideig fog tartani. Így az *adóreform* tárgyalására valószínűleg csak husvét után jut majd idő. Az államvasuti beruházásokról s a *kassa-oderbergi vasut* forgalmának rendezéséről szóló törvényjavaslatokat a költségvetési vita egy két napos félbeszakításával fogják tárgyalni.

(A választási reform.)

A belügyminiszter márciusban vagy áprilisban szándékozik beterjeszteni a *választási reformról* szóló törvényjavaslatot. Mivel ezt a javaslatot előreláthatólag hosszabb ideig fogja tárgyalni a képviselőháznak egy, erre a célra választandó külön bizottsága, a választási reformot ősznél előbb semmiesetre sem fogják tárgyalni.

Lehetséges azonban, hogy a *házzsabály-revizió*, melynek a választási reformot meg kell előznie, még a nyári szünet előtt megtörténik.

A választási reformnak törvénybeiktatása, miután a javaslatot mindenesetre hónapokig fogják tárgyalni, a jövő év első hónapjánál előbb nem igen várható. Kétségtelen az is, hogy a törvénybeiktatás után legelőbb csak hat-nyolc hónap múlva következhetik a mai országgyűlés feloszlatása. Ugyanis nem lehet az országgyűlést feloszlatni addig, a míg az új választási törvényt életbe nem léptetik; ez pedig nagyon hosszadalmas dolog, a kerületek új beosztása és a választók névjegyzékének végleges megállapítása legalább egy félesztendőig el fog tartani, ha bármennyire szietnek is a törvény végrehajtásával. *Új választás tehát 1909 őszénél hamarabb nem várható.*

Kevés híján két esztendeje van még tehát ennek az országgyűlésnek. Idő lesz alkotásra, csak bírjon dolgozni a kormány és az országgyűlés. A miniszterek közül eddig csak ketten jelentettek be új javaslatokat: a kereskedelmi és a földművelésügyi miniszter. A gazdasági élet fejlesztésén, munkaalkalmak nyújtásán kívül azonban alkalmasint a közoktatásügyi kormányknak is lesznek új javaslatok. A belügyminiszterről a fővárosi ügyeknek s a kivándorlásnak rendezésén kívül egyéb új alkotást már nem igen várhatunk: egyébre nem enged időt és módot a választási reform. A honvédelmi miniszter — mint reméljük és óhajtjuk — nem fog új javaslatokkal előállni.

(Az új pogári perrendtartás.)

Az *igazságügy* terén a pogári perrendtartás reformjára alig kerül a sor. A mai helyzetben egy 7—800 paragrafusból álló, kiválóan jogászai javaslatot lehetetlen egy oly képviselőház elé terjeszteni, amelynek kétszáz ügyvéd-

gyujt egymásután . . . nézi az ezüstöt, vajjon van-e rajta jegy. Most fölkel . . . elmege a Tisza-töltésre . . . onnét, vágyódva a sok ezüstre, visszatér . . . az ajtóhoz megy . . . már csukva találja . . . gyors léptekkel megy a Tisza-töltésre, onnan a gyaloguton a kertek közé . . . most egy folyó, a Tisza . . . be van fagyva, reá áll a jégre, amely ropog, s nem mer átmenni rajta . . . visszajön, a kerbe ér, ott eldugja a lopott ezüstöt és most elmege.

Ezekkel a szavakkal végezte beszédét: — Faradt vagyok, nem bírom követni. Mivel ekkor az egész tuzséri társaság Mándokon volt, azonnal befogattak és két kocsiú áthajtottak Tuzsérre: Salamon Tódor, a fia, Szikszay Sándor és Neukomm. Sajnos, a második kocsiú szánt csendőroket nem tudták előkeríteni.

Tuzsérre éjjel után megérkezve, konstataáltak a lopást.

Nyemozás hipnoziással.

Ellopták a leirt ovális cukortartót, a fődeles kis kávéskannát és egy kétféleképen használható ezüst edényt, amelynek egyik oldalában tojáséteit lehet felszolgálni, megfordítva pedig mint sóártó használható.

Tuzséron lezárták az egész házat, s a kulcsot maguktól vevé, Mándokra siettek, hogy az esetről jelentést tegyenek.

Vacsora után a csendőrök jelentették, hogy a nyomozás eredménytelen. Tíz és fél órakor ismét elaltatták a leányt.

Kijelentette, hogy látja az ezüstöt, tudja, hol van, de nem árulhatja el, mert ha az

ezüst most megkerülne, okvetlenül elfognák a tolvajt is. Ezt nem akarja, mert az illető már sok helyen koldult, alamizsnát seholsem kapott s most a sok, nem eléggé őrzött ezüst elkábította. Biztosították, hogy a tolvajnak semmi bántódása nem lesz. Szórol-szóra ezt felelte:

— A szellem, a lélek nem ad emberi igéretekre semmit, hanem teszi azt, amit jónak lát. Mikor Neukomm megkérdezte, mi fog történni, ha a tolvaj elviszi az ezüstöt rejtett helyéről, a legnagyobb határozottsággal kijelentette:

— Én jót állok érte, hogy az ezüst megkerül. Mihelyt megszűnik az ok, amely a tolvaj nyomába vezet, azonnal elhozom, mert három darab ezüsttárgy miatt nem érdemes egy ember szabadságát veszélyeztetni.

Egy napon Neukomm távozáva után reggel kilenc órakor Forgách Elza grófnő és Forgách István gróf társaságában visszament Tuzsérre. Velük, továbbá Almássy Elvirával, Lónyay Palma grófnővel, Prunot Lucivel, Salamon Tódorral és Gézával bement a Tisza-gát mellett lévő félreeső konyhakertbe, amelyben még sohasem volt.

Tudakozódott egy kis kunyhó s egy kis ajtó után, amelyet neki megmutattak.

Erre vagy huszonöt lépést tett a kunyhó felé, ott egyszerre megállt, vagy nyolevan lépést tett a kunyhótól jobbfelé előre, ahol egy pillanatra megállott, majd felkapott egy téglát s az egész társaság bámulatára — ott volt a téglát alatt a három ellopott tárgy . . .

Halálos álmom.

Hónapok múltak ezután. Tömeges ropactul érdekes eset történt a tuzséri kastélyban és környékén. 1904. szeptember 15-én ismét hipnoztálta Neukomm Salamon Ellát. Ez a végzetes produkció, amint Vragassy dr., a bécsi mentőegyesület jelen volt főorvosa vallotta, így folyt le:

Mikor Salamon Ellát elfogta az ébredés-telen álmom, nagyon láradtnak éltáztott. A hipnotizőr kijelentette, hogy ma különösen érdekes dologgal fog megpróbálkozni. Van ugyanis Versecen egy litéstvére, aki hosszabb idő óta várt hány. Az orvosok nem tudtak biztos diagnózist megállapítani, nem tudták, vajjon gyomorvérzésben szenved-e a beteg, vagy tüdőbajosa? Neukomm maga az előbbi hitte és Salamon Ella utján akart bizonyosságot szerezni bátyja betegségéről.

Parancsoló hangon fordult az alvó leányhoz:

— Versecen vagyunk, érti. Ebben és ebben az utcában lakik a testvérem. Látja?

— Nem találom! — felelte az alvó. Neukomm apósa megmagyarázta az utcát és a ház fekvését.

— Egy kis vörös fedelű ház, jobbra a harmadik szobában, ott vagyunk.

— Itt vagyunk! — felelte mély meggyőződésűen a leány.

Neukomm tovább kérdezte:

— Hogy van a testvérem?

— Nagyon beteg — volt a válasz.

tagja van, — soha sem érne véget a vita. Be fogjuk érni a büntető novellával, az uszora-törvényvel és a végrehajtási törvény revíziójával, legfőbb még az erdélyi telekkönyv-rendezésre kerülhet a sor.

Az első ülés.

Benyújtották az ujoncjavaslatokat.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, január 10.

A karácsonyi szünet után ma tartotta a képviselőház első ülését. Csak az volt ennek a tanácskozásnak a feladata, hogy a most kezdődő parlamenti kormányának beharangozzon, de igen nagy volt iránta az érdeklődés. Vagy kétszáz képviselő jött el a Házba s igen eleven volt a folyosón a hangulat.

Az ülésnek persze nem volt eseménye s az elnöki előterjesztések foglalták le az egész negyedórát, amíg tartott. *Jekelfalussy* Lajos honvédelmi miniszter benyújtotta a régi létszám alapján az 1908. évi ujoncjavaslatokat.

Az ülést 1/2, 12 óra körül nyitotta meg *Justh Gyula* elnök. Jelentette, hogy a király köszöni a Ház ujévi üdvözlését és azt viszonzza. *Györgypál* Domokos képviselő lemond a mandátumáról. Az elnök a csikszeredai kerületben tartandó választás dolgában inézkedni fog. Felolvasták az időközben beérkezett kérvények jegyzékét és a válaszra való interpellációk sorát.

Wekerle Sándor: Beterjeszté az 1906. év pótnegyedében s az 1907. három első évnegyedében törvényt kiadásokról a számvevőszék jelentését s a kereskedelmi miniszter nevében benyújtja a nagyikinda—ordai h. é. vasútról szóló javaslatot.

Jekelfalussy Lajos: Az ujonclétszámnak 1908. évi megállapításáról s az ujonclétszám megajánlásáról szóló javaslatokat terjeszti be. Ezenkívül benyújtja a szokott jelentéseket az egyéves önkéntesek vizsgájáról s a honvédek öngyilkosságáról.

Darányi Ignác a rudolfsnadi ármentesítő társulat segítéséről terjeszt be javaslatot.

Csizmazia Endre: Az igazságügyi bizottság

— Mi baja van? Tuberkulózis-e? Beszélje el, mit lát? — faggatta tovább a sugalló.

És most következik a misztikum.

Salamon Ella, aki soha orvosi dolgokkal nem foglalkozott, elkezdte magyarázni *Neukomm* testvérének a baját, olyan hozzáértéssel, aminőt kiűnő orvosok is legkevesebb tízévi gyakorlattal sajátíthatnak el.

Ugy beszélt a száz és száz mérföldnyire levő beteg tüdejéről, mintha az tányéron feküdnék előtte, használta az összes orvosi műszereket, amelyekről: addig fogalma sem volt s pontosan megmondta, hogy milyen állapotban van az a tüdő, mennyire roncsolta meg a pusztító kórság, a meletbetegség.

A fáradtság reitenetesen kimerítette a hipnotikus álomban alvó leányt. Határozó sápadtság terjedt el arcán.

Neukomm még csak egy kérdést akart tenni:

— Mondja meg hát, mit vél a betegről?

A medium csak nehezen tudta szóttagolni:

— Legyünk elkészülve a legrosszabbra.

A súlyos kijelentés után, amelylyel mintha a saját halálát jelentette volna be, *Salamon Ella* hirtelen felredőlt a széken, rekedten hörgő sikítás tört ki a torkából, nyelve száján előre toidott s élettelenül esett le végül a földre.

Az egész megrémült társaság oda sietett. A leány pu zusa még vert, ajka lélegzett. Rögtön injekciót adtak neki, de hiába, néhány perc múlva kiszvenedett...

nevében jelentést terjeszt be a bűnvádi perrendtartás letárgyalásáról.

Elnök javasolja, hogy a legközelebbi ülés holnap, szombaton tíz órakor legyen. Ezen megválasztják a 21-es bankbizottságot s a gazdasági bizottság jelentésén kívül a parlamenti hírlaptudósítók kérvényét is tárgyalják.

Ezzel az ülés háromnegyed 12 órakor véget ért.

A kamaláb leszállítása.

Aradi vélemények.

— Az Aradi Közlöny tudósítója: —

Arad, január 10.

Lapunk tegnapi számában hírül adtuk, hogy az osztrák magyar bank főtanácsa ma délelőtti ülést tart és azon a bankkamatláb leszállításáról is lesz szó. A legtekintélyesebb bécsi lap, a *Neue Freie Presse* ma reggeli számában még azt írta: „Nem valószínű, hogy a leszállítás tényleg még a mai ülés folyamán meg is történjék.” Ezt a feltevést azzal okolta meg az előkező bécsi lap, hogy az osztrák magyar bank főtanácsa bevárja, míg a németországi Reichs banknál is bekövetkezik a leszállítás. Míg erről bizonyossággal a bank vezető sége meg nem győződik, addig leszállításról szó sem lehet. Ma délután azonban már Arad pénzügyi köréhez is megérkezett a bécsi távirat, amely tudtul adta, hogy a főtanács mai ülésén, a bank mérlegének tárgyalása alkalmával, a hivatalos bankrádát hat százalékról ötre szállította le. Az egész ország lesve leste ezt a pillanatot, mert hatásában nagy horderejű az a tény, amelyet különösen egy olyan gazdasági forrongásban élő ország, mint a miénk, amelynek pénzügyi helyzetére a jegybank irányító befolyást gyakorol, megelégedéssel vehet tudomásul.

Ennek a nagy jelentőségű eseménynek természetesen első sorban a pénzügyesek érzik hatását. Azért ma az *Aradi Közlöny* egyik munkatársa beszélgetést folytatott néhány aradi pénzügyes vezető férfival, akiket az iránt kérdezett meg, vajjon a kamatláb leszállításnak az ipari, kereskedelmi és mezőgazdasági életre milyen hatása lehet?

Az alábbiakban közöljük az intézeti vezetők rendkívül érdekes és tanulságos válaszait.

Ottenberg Tivadar,

az Aradi Első Takarékpénztár vezérigazgatója.

A bankkamatlábnak egy teljes százalékkal való leszállítása váratlanul jött ugyan most, mert általában az a nézet terjedt el, hogy előbb a német birodalmi bankkamat leszállítását fogja bevárni a bank vezetősége. És ez annyival is inkább valószínű, minthogy a devizák árfolyama az utolsó napokban nem volt kedvező. Az osztrák-magyar bank, mely az összes nagy bankok között a legalacsonyabb kamatlábat tartotta fenn, most is sietett a kamatláb alapos leszállításával és ez által természetesen nagy szolgálatot tett a kereskedelemnek, iparnak és egyáltalában a közgazdaság minden tényezőjének. A drága pénz megakasztja a fejlődést és a pénzügyeseket is némi megszorításra készíti. Hogy a pénzügyesek most már állandóan kedvezőek lesznek-e, azt egyelőre megállapítani nem lehet, mert minden a körülményektől és főképen attól függ, hogy a jövőben a kereslet milyen arányu lesz.

Feltehető, hogy a pénzügyesek mindinkább javulni fognak, minthogy a vállalkozási szellem a lefolyt pénzkrisis eseményei folytán igen leszállott. Mindenesetre üdvös és megayugtató jelenség az osztrák-magyar bank kamatleszállítása és megint tanujelét adta a bank vezetősége, hogy meg van a kellő érzéke az ország gazdasági és pénzügyi érdekei iránt.

Kétségtelen, hogy a hivatalos ráta leszállítása maga után vonja a helybeli pénzügyesek kamatláb leszállítását is, a mi természetesen is. Az eddigi magas kamatláb fenntartása indokolatlan volna akkor, mikor a pénzügyes jóformán megszűnt s a bankkamatláb egy százalékkal leszállítottatott.

A város pénzügyi helyzetére is kedvező befolyással lehet a kamatredukció, mert a legközelebb felveendő, a közgyűlés által már megszavazott kölcsön után már egy százalékkal kevesebb kamatot fog fizetni s ha a javulás tartós lesz, a város mindenesetre könnyebben fog olcsóbb kölcsönhöz jutni.

Nattland Bernát,

az aradi polgári takarékpénztár vezérigazgatója.

A pénzpiac, melynek éltető eleme a gyorsaság, megkönnyebbült és határozottan javult arra a hirre, hogy az osztrák-magyar bank leszállította a kamatlábat. Azáltal, hogy a pénzhitel kielégítése gyorsabb lesz, a vállalkozási kedv feltétlenül fokozódni fog. A lefolyt pénzkrisis alatt Arad a legegészségesebb pénzpiac volt. Pénzügyes nem volt. Hatása csak annyiban nyilvánult, hogy a hitel megrágtult. A kamat leszállítása által a hitelnyújtás olcsóbbá válik. Hogy Aradon a pénzügyesek konszolidáltak, annak bizonyossága az a tény, hogy például az aradi polgári takarékpénztár december havi zárulata alkalmával egymillió 330 ezer korona készpénzt őrzött trezorjaiban. A vállalkozási kedvet fokozni fogja az a körülmény is, hogy a francia pénz fel fogja keresni a magyar piacot. A francia pénzügyvilágot a válság nem érintette s a francia jegybank hivatalos rátája ma is 3 1/2%, vagyis a mi rátánkhoz képest 1 1/2 százalékkal olcsóbb s így a francia tőke a drágább, de azért feltétlenül megbízható piacokon keres elhelyeződést.

Fodor Gyula,

az aradmegyei takarékpénztár vezérigazgatója.

Az 1908. ik év első napjainak hivatalos kimutatásai után biztosra volt vehető, hogy a magas bankkamatláb ugyszólván utolsó óráit éli. A bankjegyforgalomban az adóköteles bankjegyek álladéka csökkent és az utolsó napokban beváltásra kerülő papírosok jóval felülmúlták a benyújtás által igénybe veendő hitel összegét. A leszállítás által hivatalosan is megszűnt a pénzügyválság.

Hatása ennek az ipari és kereskedelmi fellendülésen kívül abban fog mutatkozni, hogy a mezőgazdasági hitel is könnyebb és gyorsabb kielégítést nyer. A hosszú lejáratu jelzálogüzlet elé óriási nehézségek tornyosultak. Jelzálogüzletet ugyszólván nem is kötöttek. Hogy az aradi piac soliditása milyen kétségen felül állott a nagy válság alatt is, annak bizonyítéka, hogy egyetlen egy jelzáloglevele sem érkezett vissza külföldről az aradi pénzügyeseknek. A magákkamatláb is csökkenni fog, de a régi 3 év előtti bankráta ideje, a

mikor $3\frac{1}{2}\%$ -ért adott pénzt a bank, *egyhamar nem fog elkövetkezni*. Valószínű, hogy az 1908 ik év folyamán 4% -on tartja magát a ráta. Hogy Magyarország kiállotta a krízist nagy megrázkódtatás nélkül, ez annak tudható be, hogy hazánkban, a fatermelőipar kivételével, tulprodukciónak nem volt.

E kiváló szakférfiakon kívül alkalma volt munkatársunknak egy előkelő pénzkapacitással is erről a kérdéstről beszélgetni, aki a következőkben vázolta a helyzet változását:

Maga az osztrák-magyar bank szenvedett legtöbbet a pénzválság alatt s azért sietett még a német Reichsbank döntése előtt a kamatláb leszállítással. Már ugy a bank, mint az összes pénzintézetek csak restringált hitellel dolgozhattak. A lombard és jelzálog kölcsönök, melyek majdnem teljesen stagnáltak, ismét folyóvá lehet tenni. Hónapok óta szünetelt ez az üzlet s az egész gazdaság meg volt bénítva. Minthogy Németországban, Belgiumban és Hollandiában a pénz drága volt, a 4 és 4 és fél százalékos papirokat visszadobták a magyar piacra. És ha a külföldi tőke újra vándoruttra kel, akkor a hazakerült jelzáloglevelek ismét előnyös elhelyezésre találnak. *ennek befolyása az aradi piacon érezhető lesz*. A cessionált jelzálog üzetek a fővárosi pénzintézeteknél ismét kapósak lesznek, mert a felgyülemlett nagytőkék kínálják magukat. Az amerikai piac ma már normális és az angol bank sem védekezik többé az aranyelvonás ellen.

Rendőrbrutalitás.

Vád három aradi rendőr ellen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 10.

Három aradi rendőr ellen ma feljelentés érkezett az aradi büntető járásbíróshoz. Brutalitással vádolja őket egy Pain Péter nevű lakatos. Az eset a következő:

Tegnapelőtt éjszaka Pain Péter lakatos virágos kedvben ment a külváros egyik utcáján hazafelé. Utközben nem a legcsendesebben viselkedett, miért is egy rendőr tisztességes viselkedésre szólította fel. Pain erre elhallgatott, de alighogy a rendőr pár lépésnyire volt, ismét kurjongatni kezdett. Békés János rendőr erre felszólította, hogy kövesse a gáji kapitányára. Pain ellenkezett, mire a rendőr előszólitotta közelben lévő társait: Bricsó Mihályt és Kolosov Györgyöt. Hárman azután megragadták az ellenkező Paint és a gáji kapitányságra vontatták. A mámoros ember itt sem csillapodott le, hanem rögtön szabadonbocsátását követelte. A rendőrök csendre intették Paint, aki erre toporzékolni kezdett és erőszakkal akart az őrszobából szabadulni. Pain panasza szerint a rendőrök ekkor rátámadtak és összevissza verték, rugdosták, pofolták és eközben becsületsértő kifejezésekkel illették.

A feljelentésről értesült Rámer István rendőrkapitány is, aki megindította a vizsgálatot a brutalitással vádolt rendőrök ellen. Ezek azonnal védekeznek, hogy nem verték meg Paint, csupán megakarták akadályozni szökésében.

Pain a rendőrök vallomásaival szemben több tanura hivatkozik, akik közvetlen szemlélői voltak a brutalitásnak. Ha Pain vádja valóban igazol, a rendőrök szigorú büntetésben fognak részesülni.

Nagy tüntetés Németországban.

Harc a választói jogért.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, január 10

A porosz birodalomban nagy izgatottságot okozott egy indítvány, amelyet a parlamentben az egyik szabadelvűpárti képviselő az általános titkos választói jogról nyújtott be. A munkásság hatalmas tüntetést rendezett a német fővárosban abból az alkalomból, hogy az országgyűlés ma vette az indítványt tárgyalás alá.

Berlinből jelentik: A porosz választási jog ellen a szociáldemokraták ma 35 tüntető gyűlést rendeztek. A gyűlések után az azokon résztvevők különböző utvonalakon szándékoztak nagyobb csapatokban a város belseje felé vonulni. A rendőrség azonban szétkergette őket. Egy 300 főnyi csapatnak sikerült a császári palota közelébe jutni, itt azonban a rendőrség minden incidens nélkül szétzavarta őket.

Későbbi távirat jelenti: A parlament palotája előtt egész délelőtt nagy munkástömegek vonultak fel, szociálista dalokat énekelve és tüntetve az általános titkos választói jog mellett. Fél tizenkét órakor felnyitották a képviselőház kaput a karzati közönség számára. A demonstráló munkásság sorában életveszélyes tolongás keletkezett, mert mindenki be akart jutni. A karzati jegyek azonban mind le voltak foglalva s a tömeg kiszorult az utcára. Mind többen és többen érkeztek és a tüntetők száma mintegy tízezerre szaporodott, nők és férfiak vegyesen.

A tömeg a parlament elé kocsin, vagy gyalog érkező képviselőket harsány éljenzéssel, vagy erős szidalmakkal fogadta, a szerint, amint az illetőkről tudta, hogy a választói reform híve, vagy ellensége.

Tizenkét óra tájban érkezett meg Bülow herceg fogata. A tüntetők a bakon ülő, vadásztoilias kalapu szolgáról a kancellár kocsjára ismertek, de nyugodtan viselkedtek, míg a fogat a bejáró elé hajtott. Amikor Bülow herceg kiszállott, ezer és ezer torok kiáltása hangzott fel:

Éljen az általános, titkos, választói jog!

Bülow egyenesen az ülésterembe sietett és elfoglalta karosszékét. Nyomban a kancellár megérkezése után megnyitották az ülést, amelyen elsőnek Treger szabadelvűpárti képviselő szólalt fel és párja nevében megokolta az általános választói jogról benyújtott indítványt.

Utána feszült figyelem közepette Bülow kancellár emelkedett szólásra. Rövid nyilatkozatot olvasott fel, amelyben közölte, hogy a kormány ebben az ülészakban nem fog törvényjavaslatot benyújtani a parlamentben a választói jog reformjáról. Poroszország választói joga titkos nem lehet, mert a szempont az, hogy a középosztály feltétlenül megőrizze befolyását.

A többség a birodalmi kancellár beszédét helyesléssel fogadta.

MULATSÁGOK.

(=) A magántisztviselők estélye. Az aradi magántisztviselők szombat esti táncmulatsága iránt nagy érdeklődés mutatkozik. A táncot hangverseny előzi meg, amelyen Komlóssy Emm-, a kiváló primadonna is fellép. Az estély műsora a következő: 1. a) Fuchs: Induló, b) Decourcelle: Estharang, előadják Scherhag Ernő ur vezénylete alatt dr. Wagner Józsefné urnő, Budits Mátyás, Debreczeni Jenő, Doka Miklós, Kell József dr., Kell Rezső, Ott Vilmos,

Ráska Miksa, Stöhr Mátyás, Wagner József dr., Wimmer József és ifj. Zajonkovszky János urak. 2. Liszt: Le rossignol. Zongorán előadja Fränkel Berta urhölgy. 3. Bechnitz Áborné urnő szavalata. 4. Erkel. Huber: Nagy ábránd Hunyady László operából, két hegedűn előadják: Dr. Wagner Józsefné urnő, dr. Wagner József ur. zongorán kíséri Doka Miklósné urnő. 5. Komlóssy Emma urhölgy, énekművésznő, operette áriákat és népdalokat.

Szervezkednek a nemzetiségek.

A legújabb v. b. t. t.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, január 10.

A karácsonyi szünet óta ma ült össze először a képviselőház, amelynek ülésén azonban semmi érdekesebb esemény nem történt. A mai nap legérdekesebb eseménye az, hogy a nemzetiségi párt agitatórius lépésekre szánta el magát.

Budapesti tudósítók jelenti: Az országgyűlési nemzetiségi párt ma délelőtt Mihályi Tivadar elnöklésével értekezletet tartott, amelyen csaknem valamennyi nemzetiségi képviselő résztvett. A tanácskozást, amelynek tárgya a párt újraszervezése volt, délután is folytatták.

Mihályi Tivadar, a párt elnöke egy hírlapíró előtt a nemzetiségi párt helyzetéről így nyilatkozott:

A nemzetiségi párt taktikája ellen néhány túlságosan vérmes agitátor tényleg felszólt, a párt intelligenciája azonban helyesli eljárásunkat. Válságról legfeljebb a szerbeknél lehet beszélni, akiknél Polit Mihály liberális és három radikális szerb képviselő tényleg nem egy uton haladnak, de ők is bennmaradnak a pártklub kötelékében. A szervezésre szükségünk van, de melyik párt mondhatja el magáról, hogy erre nincs szüksége. Ime egyetlen művelt államban sem csodálkoznak azon, hogy egyik vagy másik párt, akármilyen elvi ellentétek választják is el az önálló rendszer képviselőitől, azokkal érintkezési módokat keres, amelyek lehetővé teszik a kölcsönös megértést, vagy kapacitációt. Én magam is folytattam tárgyalásokat vezető politikusokkal de ez még nem jelent paktumot, vagy elfeladást. A mai értekezlet célja az, hogy a nemzetiségi pártot újraszervezzük. Elő akarjuk készíteni a tálait a legközelebbi választásokra.

Egy másik távirat jelenti: A délutáni értekezleten a kvótabizottságba a párt Vlád Aurélt jelölte. A hírlapírók kérvényének tárgyalásánál a nemzetiségi párt nevében Suciú János fog felszólalni, aki már elállott kilépési szándékától.

Budapestről jelentik: A király Rakoczy Sándor volt horvát bannak távozása alkalmából a válságos belső titkos tanácsosi címet adományozta. Az erről szóló királyi kézirat ma jelent meg a hivatalos lapban.

Budapestről táviratozzák: Rauch Pál báró, az új horvát bannak délelőtt tanácskozást folytatott Josipovics Géza horvát miniszterrel. Később a hírlapírókat fogadta és kijelentette előttük, hogy az osztályfőnökök és négy főispán kinevezése iránt már megtette az előterjesztéseket.

E szerint bányhelyettes és belügyi osztályfőnökké *Crubovics* Miklóst a közoktatásügyi osztály élére *Milcsics* Ferdinándot, az igazságügyi osztály fejevé pedig *Araniczki* Edét nevezik ki, akik ma Budapestre érkeztek. Velük jött két főispánjelölt is, akikkel az új bán szintén tanácskozást folytatott. Rauch báró hétfőig marad Budapesten, amíg a kabinetirodából a kinevezések leérkeznek.

Aktuális emberek.

Az új horvát bán.

Arad, január 10.

Amióta koalíciós kormányunk van, Zágrábban olyan izzó a hangulat, amilyen csak a szomorú időkben volt: 1848-ban.

Az emberek egyébről sem beszélnek, mint az új bán kinevezéséről. A nagy politika mellett ott van a kicsi, személyes torzsalkodás a koncert. A régóta be nem töltött állásokért folynak adózó viaskodások nyílt színen és suba alatt és remegő félelemmel várják a régi rendszer emberei politikai hitvallásuk büntetését.

Álljon itt egy pikáns hír, amiről beavatott körökben igen sokat beszélnek mostanában Horvátországban.

Arról van szó, hogy legutóbbi bécsi ottlétekor a kinevezett új bán természetesen *Wekerle* miniszterelnök tudtával és beleegyezésével, ellátogatott a monarchia pápai nunciushoz, *Granito di Belmonte* atyához.

Az ilyenfajta látogatások minden kinevezés alkalmával megtörténnek, senki sem lát benne egyebet, egy kis közönségi udvariassági ténynél, de *Rauch* bárónak ezuttal való látogatása mögött mást sejtettek.

Zágrábban tudvalevőleg a papi körök nagyon iszonyodnak a „fővilágosult” emberektől. Amióta tekintélyes papi méltóságokat felültetett *Strassnov* mester, a szentéletű férfiak minden világi férfit, akinek köze van az ország kormányzatához, alaposan megnéznek. Csak azokat tartják alkalmasnak, akik vallásos dolgokban megbízhatók.

Rauch bárónak a híre meglehetősen jó volt, de mégsem olyan jó, hogy aggályok ne támadhattak volna a vallásossága irányában.

Amikor a kinevezése közel volt, a papok a horvátországi fővárosban őszedugták a fejüket.

— Ez az ember nem elég keresztényéletű, — mondta az egyik.

— Hallottam, fiatalságában nem vetette meg az öreg borcekát és a fiatal nőcskéket, — erősítette a másik.

— De hiszen mi azokat öregségünkben sem...

Nem tudta befejezni a mondatot, mert részólitak szentéletű barátai:

— Csönd, ez nem tartozik ide!

— Nem a magánéletet kell latolgatni, hanem a gondolkodását, vajjon az simul-e a mi felfogásunkhoz.

Konstatálták, hogy a bán gondolkodása nem simul az övékéhez. Így hát ne is számítsen papi részről támogatásra.

Álli ólag azért ment a bán a nunciushoz, hogy ezt az animozitást ellensúlyozza valamikép. Azonkívül aktuális egyházi és felekezeti kérdések is szóbeszéd tárgyát képezték a nunciushoz és az új bán eszmecseréjének.

Zágrábban igen sokat dicsérik a bán politikai objektivitását abból az esetből, hogy *Mazuranics* Viadko dr. t, az előbbeni bán fiát szemelte ki a bán tábla elnöke gyanánt. *Mazuranics* igen tehetséges jegész, kitűnő bíró és bírói körökben nagy a népszerűsége.

Sulyos szerencsétlenségek.

Egy földbirtokos és egy körorvos balesete.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 10.

Berzovai tudósítónk két sulyos szerencsétlenségről ad hírt. A két baleset nincsen ugyan összefüggésben egymással, de szomorú érdekessége a dolognak, hogy az egyik baleset sérültje részesítette előzőleg az első segélyben a másik szerencsétlenség áldozatát. A két szerencsétlenségről alábbi tudósításunk szól:

Tegnap délelőtt megrendítő szerencsétlenség érte *Brassay* János berzovai földbirtokost Vaszoján. *Brassay* földbirtokán felügyelt a szecs-kavágást végző munkásokra. E közben nagyon közel ment a szecs-kavágó géphez, amely gőzhajtásra van berendezve. Ekkor történt a szerencsétlenség. *Brassay*, miután a munkások nem jól végezték dolgukat, meg akarta nekik mutatni, hogy miképen kell kezelni a gépet. Jobb kezével odanyúlt, de szerencsétlenül, mert a gép elkapta a kezét és egészen a könyökéig levágta.

A gépész a lokomobilt nyomban megállította, de ekkor már késő volt: *Brassay* eszméletlenül rogyott össze.

A sulyosan megsérült földbirtokost nyomban Berzovára szállították, ahol *Magyar* Sámuel dr. körorvos részesítette az első segélyben. *Brassay* ma délután három órakor beszállították az aradi köz-kórházba. Sérülése szerencsére nem életveszélyes. A szerencsétlenség Berzován és környékén, ahol *Brassay* köztisztviselőben áll, általános részvétet keltett.

A másik baleset ma történt *Magyar* Sámuel dr. körorvossal, aki tegnap *Brassay* az első segélyben részesítette. *Magyar* dr. körutat tett a körzetébe tartozó községekben.

Utközben loval megbokrosodtak és a kocsit egy árokba rántották. *Magyar* dr. kiesett a kocsiból, oly szerencsétlenül, hogy eltörte a jobb lábát. Az arra menők segítségére siettek és elszállították Berzovára. Az orvos kocsisa, *Moldován* Antal szintén megsérült.

A kiskupányi gyilkosság.

Szenzációs ítéletek. — Felmentett gyilkos.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, január 10.

Két szenzációs ítéletet, illetve határozatot hozott ma a Kuria: a kiskupányi gyilkosság és egy feleséggyilkos bűnügyében.

(Megsemmisített esküdtszéki ítélet.)

A kiskupányi gyilkosság részletei még élénk emlékezetében lehetnek a közönségnek, *Dávid* Márton kiskupányi fakereskedő *Adolf* nevű fiának segítségével meggyilkolta *Splitz* Mór dugazdag nagyszöllősi aglegőny. A gyilkosságot, mint ismeretes, egy örökségi perből kifolyólag követték el. A gyilkosok csakhamar kézre kerültek és a beregszászi esküdtszéki bíróság *Dávid* Mártont, mint tettest, gyilkosság bűntette miatt, kötél általi halálra, *Dávid* Adolfot pedig tízenöt évi fegyházra ítélte.

Az elítéltek semmisségi panaszszal éltek, amelyre ma foglalkozott a Kuria. A határozatot déiben hirdették ki. A Kuria döntése meglepetést keltett, amennyiben a legfelsőbb bíróság az ítéletet megsemmisítette és az eljárást bírósági tárgyalásra és ítélethozatalra utasította, mely a bűnpör legfontosabb tanuját, *Sántai* László meg sem eskették a vallomására.

igy az illetékes tényezőknek meg kell találni az utakat és taktikai eszközöket annak elkerülésére, hogy az ügy a keresztény szocialista delegátusok kihívó és Magyarország ellen irányuló magaviselete által a helyzetet elmérgesíthessék és a magyar delegáció azon tagjait, kik a fizetésemelés mellett foglalnak állást, el ne idegenítsék.

Ez a dolgok igazi állása, fejezte be érdekes jellemzését a kérdésnek, a kiváló államférfiu.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Szombat: Pillangó kisasszony. opera. (B. bérltet.)

Pillangó kisasszony.

— Opera bemutató. —

Arad, január 10.

Ott, ahol a felkelő nap országának csipkés partjait a világválasztó Océán mossa, ahol a legszebb cseresznyevirág és a legcseresznyébb száju gésa terem, a tavaszi verőfényben uszó nagasaki öböl mellett, illatos virágfűszek ölében áll a kis Butterfly nádfedelű házikója. Benne lakik a legszerelmesebb, legtörékenyebb szívű gésa: a viráglelkű Pillangó kisasszony.

Egy szép tavaszi reggelen, mikor a nap olvasztott arany látványa, a májusi égről szikrázva ömlik a nagy vizekre s mikor meny és föld között mindegyre előrad a dtadalmas Élet lüktetése, a tipegő kis Cso-Cso-Szan szívében is kinyílik egy misztikus virág, melynek kelyhéből kilép eléje a kikerülhetetlen végzet — egy amerikai hajósiszt alakjában.

A futó kalandokra vadászó hajósiszt feleségül veszi a szerelmes gést, amugy japán módra, rövid lejárata. S mikor fenéki üritette a mámor kelyhének langitálát, mikor teste, lelke betelt a csókos ölelések színműzével, akkor eldobja magát a kis vadvirágot s a visszatérés csalfa ígéréstével, kora kínos özvegységre hagyja a bohó, szerelmes gést. Már amint ez szokás az ilyen kis vadvirággal, akit senki sem vesz komolyan.

Pedig a bohó kis gésa megszerette a léha Pinkerton, egy egész életre szóló végzetes szerelmmel s székefűrtös fiacskájával együtt várja vissza őt, a tavaszi üdvök emlékeitől megédült nagy reménykedéssel. Évek mulnak. A törékeny vadvirág illatos krizantémum-má festett. Büszkén utasítja vissza a gazdag Jamadori herceg házassági ajánlatát s vér . . .

Még akkor sem adja fel reményét, mikor Sharpless kezul levelet hoz, amelyben Pinkerton azt írja, hogy nem akar többé találkozni Madame Butterfly-val, mert odahaza megnősült. Cso Cso-Szan a bir hallatára nem sir, nem jajveszékkel, hanem japán módra, fájdalmában mosolyog.

És csakugyan . . . Egy napon ágyudörgést hall a rév felől. Megismeri az ő hajóját. A várva várt pillanat örömebe belé remeg a lelke. Ime, az ő hűséges férje visszatér hozzá . . . Madame Butterfly virággal díszít fel kis lakáinak minden zugát, még a szoba padlójára is drágot hint, ünnepi öltözteti gyermekét, maga is felölti menyasszonyi köntösét, aztán áll az ablak mögé s úgy várja az ő szánalmasan gyermeki lelkének határtalan nagy hitével szíve szerelmesét.

Közben leszáll az est. Már a hoid hinti lejtjét a habokra. Távolságról idehallzik a matyók éneke . . . egyre halkulva . . . csak néha an el még egy egy kőzsa hangfoszlány . . .

Aztán csöndes lesz minden . . . És a kis ragyogó virágos bambuszánádkunyhóra ráborul a reményvesztett vaksötét éjjel . . .

Rég elaludt a gyermek, meg a hű szolgáló is, Butterfly még mindig az ablak mellett virraszt remény és kétség között. Meg is virrad már. Fáradtan ő is lepihen. Eközben elegáns, fiatal hölgy lép a szobába, akiben Cso-Cso-Szan megsejti Pinkerton „igazi” feleségét. Azért jön, hogy férje kis fiát magával vigye.

Látva, hogy ezt az utolsó kincsét is el akarják rabolni, Butterfly szívében összeomlik egy egész világ. Bínatos nyugalommal mondja, hogy jöjjön hát érte az apja. Mikor egyedül marad, még egyszer keblére szorítja gyermekét, egy szivettépő, utolsó anyai öleléssel, kezébe adja az amerikai lobogót, maga pedig a spanyolfal mögött az apjától örökölt késsel elmeszli terzát.

Végző erejével még egyszer oda akar kuszni gyermekéhez, de ereje elhagyja s a féluton holtan borul melléje. Így találja őt a berohanó Pinkerton.

A gyermek pedig mosolyogva játszik a csillagos lobogóval . . .

Amint látható, a Pierre Loti ismert regényéből, a „Madame Chrysanthe”-ből készült megható történetnek alig van cselekménye. Az egész jóformán műrajz, de benne oly végtelen, mély tragikum rejlik, amelyhez már csak a zene tud hozzáférni.

Eznek megfelelőleg az egész cselekmény tulajdonképen a zenekarban játszódik le. A zene ad tartalmat, életet a cselekménynek. S akiben a zenei bonyomások megfelelő érzéseket tudnak kiváltani, az érzi, hogy a Puccini zenéje minden különlegességével, bizarrságával a legtöbbször harmonizál a darab lelkével. Azt lehet mondani, hogy ez a zene a cselekménynek a lelkéje.

Puccini az egyetlen, aki Wagner óta pártot és ellenpártot tudott teremteni zenei irányával. Soha sem járt kitaposott ösvényeken. Az ő operáiban nem találjuk meg a wagneri zenedráma széles architektúrájú felépítését, még kevésbé a francia goudodizmus érzelmes melódiáit. Neki megvan a maga sajátos zenei frazeológiája, amelyben nem annyira a dallamgazdagságot csodáljuk, mint inkább a felülmulthatatlan zenei leleménye, a szenilális ritmuskitalálást s a marész, de pótolhatatlanul jellemző disszonanciákat és színkeverést.

Az ő „Pillangó kisasszonya” eddig egyedülálló példája a dalműépítésre alkalmazott zenei mozaikmunkának. Az egyes mozaikdarabok nem mindig, sőt a legritkább esetben illeszkednek egymáshoz a holt szimmetria de mindig az élő igazság szerint. Wagnerből ő is megtartja a vezérmotívumot, de azt nem mindig személyekre, hanem lelkiállapotokra alkalmazza.

Az ő kidolgozása tulajdonképen egy virtuóz detailfestés, ahol a lelki élet minden fázisának megvan a maga találó zenei aláfestése. És egészben mégis a legmegrázóbb zene, mely valaha elhangzott.

El lehet mondani, hogy Puccini a zenéjében szinte fotografikus hűséggel tud visszaadni mindent, amit lelkének költői imagináció erejével megérez. Nálánál senki jobban nem tudja felzokogtatni az élet legfájóbb tragikumát. Senki sem tudja úgy elénk varázsolni a végzetet, mely a mámor muló perceibe belélopja az emberi lélek örök szenvedését. Az ő partitúrája nem pusztán zenei szerkesztés, hanem hangokba szedett kodifikációja annak az egyetemes igazságnak, hogy a szenvedés köztörvény s az egyetlen nagyszerű valóság az életben . . .

A „Pillangó kisasszony” zenéjének folytonossága nem igen engedi meg a részletező taglalást. Csupán a főbb zene- és énekszámok jelzésére szorítkozunk.

Az első felvonásból kiemeljük Pinkerton ariózóját, Butterfly poetikus szerelmi dalát, majd a rokonok és az esketési szertartás eredeti japán zenemotívumait.

Itt meg kell jegyeznünk, — s ez külön méltánylást érdemlő erőssége a műnek — hogy az egész darabon, japán-amerikai miliójének megfelelő zenei klíma vonul végig, mely az eredeti japán motívumok beleszövése által valószínűsítő etnografiai zene jelentségére emelkedik.

A felvonást a nagy szerelmi kettős rekeszti be, mely gyönyörűen festi Butterfly szerelmének meghatározó jelentőségét s leányosan szűzies odaadását.

A második felvonásban a férje után epedő Butterfly románca, a levéljelenet és a Suzuki-val való kettős érdemel említést. Megható a gyermekkel való nagy jelenet is a harmadik részben.

Mind ezt azonban felülmulja a második felvonás virrasztó-jelenete, amelyben a zárt ajakkal — bocca chiusa — énekelő matrózda mestersen szövődik az utólrhatetlen szépségű nocturnóval.

Ez a világirodalomban egyedül álló felséges zenekép nem a régi holdfényes romanikával hat, hanem az igazság elemi erejével ráz meg. Bánatos akkordjában felsír a megcsalt és elhagyott szerelme nő tragikumát. Ebben a zeneképben végig éljük mi is a kis Butterfly egész kálváriáját, kezdve a fékevesztett öröm lelkendezésétől, a kétség és csalódás fájdalmán át a végső, visszavonhatatlanul utolsó nagy lemondásig.

Az aradi színház operaszemélyzete megbirkózott a lehetetlen, amikor a „Pillangó kisasszony” nagyigényű, példátlan nehézségekkel járó zenéjének betanulására vállalkozott. Tartozunk vele az igazságnak, hogy a mai est gazdag trófeumából Tüger karmesternek nyújtjuk az első babért, aki ezáltal valóban szíziuszi munkát végzett.

A címszerepben *Wlassák Vilma* mindenben megfelelt azoknak a fokozott igényeknek, amelyekhez ő szoktatott beállunk. Egyéniségének különös értéket kölcsönöz, hogy úgy énekel, mint játék tekintetében hatásadását helyett előkelőségre törekszik.

Pinkerton szerepében *Ferrari* a megszokott tapsokon kívül szép babérkoszorút érdemelt ki.

*Zalay Margit*nak (Suzuki) határozottan haladó énektudása harmonikusan illeszkedett bele az együttesbe. *Kun* ellenben nem tud énekelni, de ezt „szépen” nem tudja.

A kisebb szerepekben *Ladiszlay, Faludi* és *Leövey* járultak hozzá a siker kiegészítéséhez.

Ugy a zene-, mint az énekkar gondos készütségre való szabatosággal működött. A díszletek szépek, stilszerűek voltak, minden bántó tulzás nélkül. A rendezés *Kulcsár* szakavatott ügyességét dicséri.

A színház az utolsó karzatülésig megtelt. A közönség sok tapsal és még annál is több virággal ünnepelt a szereplőket. S az igazgató is megkapta a magáét.

Prohászka László dr.

* **A Tolnay-kiállítás.** A minorita-palotában levő *Tolnay* kiállítás megnyitása óta még az első hét sem telt el s e rövid idő alatt máris olyan sikert ért el a tárlat, aminőre eddig nem volt példa a vidéki kiállítások történetében. A folyton fokozódó érdeklődés, amelyet a kiállítás magas művészi nivója s *Tolnay Ákos* közvet-

len művészi előadása teljes mértékben igazol, nap nap után élénk bizonyosságtelt szolgálat amellott, hogy az aradi közönség kifejtett izlése minden igazán artisztikus iránt meleg pártfogásban nyilvánul meg. A tárlaton ma egész csomó képre történt ajánlat s valószínű, hogy a közeli napokban, amikor a kiállítást néhány új képpel fogják felfrissíteni, a művásár még csak élénkülni fog.

* **Szenzációk az Urániában.** Az a páratlan érdeklődés, melylyel a *Liverpooli akadályverseny*, a világ egyik legszenzációsabb mozgófényképe a közönség körében találkozott, arra indította az Uránia igazgatóját, hogy a remek képet szombatra újból műsorra tűzze. Bizonyára nagy meglepetésére szolgál a közönségnek az Uránia vezetőjének eme figyelme. A szombati műsor másik nagy érdekessége a *Sas Mevavilles spanyol táncosnők* renek tánca. Tavaly nyáron valóssággal lázbajozták Budapestet csodás szépségükkel és északontó táncukkal, melynek csodájára egész bucsujárást rendeztek Ó-Budavárba. Az egyik *Mevaville* lány nevét kapcsolatba hozták tavaly nyáron egy dúsgazdag fiatal mágnással, aki állítólag háromszáz ezer koronát költött egy szezon alatt a szép spanyol táncosnőre. A szombati műsor minden száma bámulatra fogja ragadni a közönséget.

* **A Kölcsey-egyesület januári felolvasása.** A Kölcsey egyesület folytatja a múlt évben nagy sikerrel megkezdett felolvasásait. A legközelebbi *január 17-ikén lesz a városháza terében.* Mint az eddigieknél, most is tartalmasra és változatosra törekszik az előadás. A legközelebbi felolvasás mindkét szempontból érdekes lesz. A modern lélektan köréből fog felolvasni *Jantsovits* *Florence* főreáliskolai tanár, az újabb festőművészet anyagából *Urhegyi* *Alajos* tanítóképző tanár, *Rozsnyai* *József dr.* a természettudományok egy aktuálisát fogja vetíteni képekkel magyarázni, míg *Kohányi* *Róbert* a novellisztikus irodalmat fogja képviselni. A felolvasásra a múlt év november óta kiadott igazolványok érvényesek, új tagok pedig az 1908-iki tagdíjért (4 korona) szombaton, hétfőn, kedden és csütörtökön 4-5 óráig kaphatnak ilyen igazolványt *Szöllösi* *István* titkártól.

* **Bűnösök és gazemberek** Budapest sötétségének két hívatásos ismerője, *Tábori* *Kornél* hírlapíró és *Székelty* *Vladimir* rendőrfogalmazó, könyvet írtak azokról a tapasztalataikról, megfigyeléseikről és élményeikről, amelyekkel nehéz, de igazán érdekes foglalkozásuk gyakorlása közben szereztek. Két kötetet tesz ki e sok tapasztalat, az egyiknek a címe: *A bűnös Budapest*, a másiké: *Nyomorultak, gazemberek.* Minden szenzációs bűnügyi regénynél érdekesebb, izgalomabb, lebilincselőbb olvasmány ez a két kötet. A valóság tárul itt élénk művészi, irodalmi formában és megdöbbentő látjuk, hogy maga az élet nagyobb mestere a bűn szenzációinak, mint akár a legnagyobb regényírói fantázia. Ami itt közöttünk körülöttünk, mellettünk történik a nap világosságában, vagy az éj sötétjében, az a bűnnek és a nyomorúságnak meglepőbb, tarkább képét adja, mint akárminő elvonás vagy kigondolás. A gyilkosoktól le a zsarolókig s az uzsorásoktól fel a pénzhamisítókig, a hamiskartások, a bűnös szerelem, a koldusvilág, a hipnotizmus és spiritizmus titkai mind pregnáns, finoman írt és kitűnően előadott jelenetekben elevenednek meg az olvasó előtt és kétszeresen ragadják meg, kétszeresen nyűgözik le érdeklődését azzal a tudattal, hogy mindez valószínűség, mindez az élet maga az a titokzatos, a nagyváros mélységeiben folyó élet, amelyet éles szemmel figyel meg a rendőrtisztviselő s művészi formában tár az olvasó elé a hírlapíró. Budapestnek ezt az arcát, amelyet eddig oly sötét lepel takart körülbelül érdeke is mindenkinek megismerni, de amellott, aki elolvassa a könyveket, szakadatlan érdeklődéssel fogja minden sorát kísélni. A két érdekes könyv megrendelhető utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldésével e címen: *Tábori* *Kornél*, Budapest, VII., Wesselényi-utca 15. A két kötet ára összesen két korona.

Amiről beszélnek.

A monstre szerenádn.

Arad, január 10.

A szerenádn abban a pillanatban születik, mikor a pincér minden veszély nélkül két üres pezsgős palackot állíthat a mulató társaság asztalára. A két üres palack arra jó, hogy a vendégek azt is épp úgy megfizessék, mintha ők itták volna meg a tartalmát, — no meg arra is jó, hogy a hangulatot emelje. A tizenegyedik pezsgős palack után ugyanis valaki konstatálja, hogy már tizenhat üveg fogyott el, tehát jó lesz hazamenni. Az ilyen illetlen szándékot mutató ur erre díj és illetékmentesen néhány Brehmtől kölcsönkért címet kap (Brehm: Az állatok világa) és az egyik fiatal mulató ur felkiált:

— Hát a Blanka kutya? Szerenádot fogunk adni a Blankának. Hé, more, tudod e azt, hogy:

Megforgatom azt a rézzel kivert, kikutyatremített kis fokosomat,

Az ivóban elkialtom magamat:

Takarodjon mindenki az utcára,

Itt iszik az Esterházy számadója, magába!

Hát ez igen mulatós nótá, noha nem alkalmas szerenádnadásra. A szerenádnra képesített nóták igen szomorúak, igen szerelmetesek és nagyrészt oda csucsosodnak ki, hogy csak egy kislány van a világon, ami tudvalevőleg nem is igaz. A szerenádnok azonban nem tartják feladatuknak, hogy a kir. törvényszékekkel konkuráljanak az igazságkeresés terén.

Igy születik a szerenádn. Nyári éjszakákon, mikor holdfényesek a gömböcök lombjait, mikor enyhe világosságban fürdenek az elmosott konturos háztetők és mikor izzadságban fürdik a bakter, akkor van az idényük ezeknek a zenéskirándulásoknak. Az ablakok alatt sir a *Ständchen: Leise ziehen meine Lieder durch die Nacht zu Dir...* Avagy magyarul: Tele van a város akácfavirággal...

Azután gyertya körül az ablakba és bent, a dagadó párnák között egy szép asszony, vagy szép leány félálomban, boldog mosolyal hallgatja a beszűrődő muzsikát. Csupa muzsika, csupa illat ilyenkor a világ...

Mivel azonban az éjjeli zenék történetére a középkortól napjainkig egyáltalában nem hirdetett pályázatot a Magyar Tudományos Akadémia, hagyjuk félbe ezt a szépen indult értekezést és térjünk át a monstre éjjelizene történetére.

Tegnap történt, hogy az aradi aranyifjúság két tagja éjjelizenet hangulatot érzett. Az idő már hajnali három óra felé járt, amikor tudvalevőleg már rég beütött a záróra és amikor a cigányok társadalmi életet kezdenek élni, ami abból áll, hogy valamelyik éjjeli kávéházban feketét isznak. Cigány tehát nem volt sehol.

Ez azonban nem aggasztotta a szerenádn-vágyban szenvedőket. Kocsira ültek és az első éjjeli kávéházban sikerült is három nagybögöst találniok. A nagybögő azonban nem tulságosan alkalmas érzékeny dalokra: a bögösök tehát felültek egy másik kocsihoz és a két kocsit utasai tovább indultak cigányt keresni. Négy óra tájban már hat kocsin hemzsegetek a cigányok. Ahány barna egyént össze lehetett fogdosni, mind együtt volt. Az egyik kocsiiban a brácsások tartottak kongresszust, a másik kocsiiban a primások tartottak egymásnak előadást a hegedülés művészetéről. Az ifjabb zenésznemzedék a konfliktus tetején foglalt helyet. Pont négy órakor közel *hetven főre* szaporodott fel a sötét had. És akkor elindultak szerenádn adni.

A szerenádn a Perényi utca egyik háza előtt folyt le. Gyönyörű szerenádn volt, eltekintve attól a esekélységtől, hogy két primás összeveszett és amíg

az egyik azt huzta, hogy *Temetőben láttalak meg először*, addig a másik a Varázskeringő keringőjére gyújtott reá. A Perényi utca lakói mondják, hogy hasonló nagyszabású szerenádra a legöregebb Perényi-utcaiak sem emlékeznek. Hetven cigány és két ur: ilyen szerenádot csak *Wagner Siegfried* engedhet magának, ő is csak Bayruthban és másodmagával. Ha ugyan Bayruthban van hetven tagú cigány zenekar.

Ennyi a poézia. Ami ezután jön, az rideg próza: a rendőrség megindította a szerenádok ellen a kihágási eljárást éjjeli csendháborításért.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az ipartestület előjárósága e hó 13-án délután öt órakor az ipartestület termében ülést tart, amelyre az elnökség az összes iparosokat meghívta. Az ülésen minden iparos felszólalhat.

Jegyzők közgyűlése.

Az új tisztikar.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, január 10.

Aradvármegye községi és körjegyzői egylete és nyugdíjintézete ma Aradon, a vármegyháza dísztermében *Horváth Gyula* elnöklete alatt választmányi és rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen számos nyugdíj iránti kérelem és egyéb ügyek elintézése után az *egyleti tisztikart újalakították*.

A közgyűlés lefolyásáról részletes tudósításunk a következő:

Elnök bejelenté, hogy miután az egylet tisztviselőinek három évi megbízatása lejárt, a maga és tisztársai nevében közönetet mondva a beléjük helyezett bizalomért, állásukat ezenel elhagyják.

A közgyűlés a tisztikar megválasztásának tartamára korelnökül *Borsos Lajost*, körjegyzőül pedig *Mangold Lajost* kéri fel.

Ezután a választás titkos szavazás útján megejtetvén, az új tisztikar így alakult meg:

Elnök: *Povácsay Soma*,
Alelnök: *Horváth Gyula*,
Jegyző: *Vaja Antal*,
Másodjegyző: *Lengyel Gábor*,
Pénztárnok: *Jung Péter*.

A számvizsgáló-bizottság tagjai lettek:

Barkó Mátyas,
Schväger Lajos,
Magyari Mihály.

A választmány tagjai: *Borsos Lajos*, *Hollósy Kálmán*, *Gherba Gusztáv*, *Kiursaky Iván*, *Seathmáry Iván*, *Riegler József*, *Momák Flóris*, *Strasser Péter*, *Schväger Lajos*, *Stéger Vendel*, *Mangold Lajos*, *Kampján György*.

Povácsay Soma, a megválasztott elnök ezután elfoglalta az elnöki széket és köszönetét fejezte ki úgy a maga, mint tisztársai nevében az előlegzett bizalomért. Igéri, hogy a kartársak rokonérzésétől áthatva, szíve egész melegevel teljesíteni fogja kötelességét, kéri azonban kartársait, hogy az egyleti közgyűléseken minél számosabban vegyenek részt, mert csak ezáltal remélhető siker a tervbe vett ügyek körül. Elteti a jelenlevő *Schill József* vármegyei főjegyzőt és *Hanthó Jenő* főszolgabíró, akik jelenlétükkel fényt kölcsönöztek az egyleti közgyűlésnek.

Schill József főjegyző üdvözlé a megválasztott tisztikart és sok sikert kíván működésükben.

Ezek után a vármegyei főjegyző és az egyleti tisztikar életésével a közgyűlés véget ért.

HIREK.

Pápai reklám.

— *X. Pius a sajtóról.* —

Arad, január 10.

Nem utolsó gondolat a Vatikán falaira hirdetések akasztani. Biztos tudomásunk van róla, hogy a Vatikánra is rá van írva az ismeretes memento:

E helyre hirdetéseket ragasztani tilos.

Tilos, de jó. Mint Rómából jelentik, maga a pápa állott be reklámcsinálónak, a klerikális sajtó érdekében, a liberális lapok rovására.

Egy küldöttség előtt, mely az örök város művészi szépségeit kereste és amely bizonyára csupa istentelen emberből állott, a pápa átkot szórt az istentelen sajtóra, amely csal, mérgez és tönkre tesz. Persze ezalatt nem az egész sajtó értendő. A klerikális az kivételt képez. A sajtó nagy hatalmáról szólva a pápa szóról szóra ezeket mondotta:

„A sajtó fontosságát még mindig nem fogják fel teljesen. A klérus sem, a hívek még kevésbé foglalkoznak vele úgy, mint ahogy szükséges lenne.

Az öregek azt mondják, hogy a sajtó új dolog és régen nagyon sok lelket megmentettek anélkül, hogy törődtek volna az újságokkal.

Azt mondják, hogy régen! régen! Arra azonban nem gondolnak, hogy régen nem volt annyira elterjedve a rossz sajtó mérge és így az ellenmérge, a jó sajtó sem volt annyira szükséges, mint most.

Mi nem régen, hanem most élünk.

Tény, hogy az istentelen újságok megcsalják, megmérgezik és tönkreteszik a keresztény népet. Hiába építenek templomokat, alapítanak missziókat és iskolákat és hiába létesítik a legjobb intézményeket: minden fáradságuk hiábavaló, ha nem tudják használni a loyális és őszinte katólikus sajtó támadó és védőfegyvereit.

Ennél hatásosabb előfizetési felhívást még a Newyork-Herold kiadóhivatala sem tudott volna megfogalmazni.

— *Blaha Lujza* ünneplése *Budapesti* tudósítónk jelenti: Lélekemelő ünnepélynek volt a Népszínház-Vigopera ma este színhelye, *Blaha Lujza* színpadra lépésének ötvenedik évfordulója alkalmából. A színház zeufolásig megtelt ünneplő közönséggel. Az előadás kezdete előtt a színpadon *Molnár Viktor* államtitkár, azután az egyes színházak igazgatói, számos fővárosi és vidéki egylet küldöttsége üdvözölte meleg szavakkal a jubileus művésznőt, akinek különféle értékes emléktárgyat, virágcsokrokat és babérokoszorúkat nyújtottak át. Ezután a „*Piros bugyelláris*”-t adták. Mikor a művésznő a színpadra lépett, eddig nem tapasztalt ovációban részesült. Az egész közönség mintegy parancsszóra felemelkedett helyéről és percenkig tapsolta, éljeneste a kiváló művésznőt.

— A sajtó mellözése — helyszüke miatt. *Budapesti* tudósítónk táviratozza: A delegáció tagjainak *Trieszt*, *Póla* és *Fiuméba* való kirándulására vonatkozólag arról érteülünk, hogy a *Thália* gőzösnő lévők korlátolt helységek miatt a tengeri vezetőség kénytelen volt a sajtónak meghívásától elállani és csakis a k. k. Korrespondenz-Bureau és a Magyar Távirati Iroda részesülhettek meghívásban. A sajtó azon képviselői azonban, akik január hó 13-tól 17-ig a

szemléltető bemutatásoknál és gyakorlatoknál jelen óhajtanak lenni és e célból *Triesztbe*, *Póla*ba, vagy *Fiuméba* érkeznek, vagy ott tartózkodnak, személyükre szóló igazolványokat kaphatnak. Az erre vonatkozó megkeresések a felsorolt kikötővárosokban a tengerészeti parancsnokságnak a *Lacroma* hajón lévő irodájába intézendők. A kirándulás e hó 13-án a bizottsági tagok megérkezésével kezdődik és 17-én délután *Fiumében* véget ér.

— Az óbudai választás. *Budapesti* tudósítónk táviratozza: Az óbudai választás mégsem lesz egyhangú. Az egyesült elenzék tegnap elhatározta, hogy *Botzenhardt János* dr. ral, a függetlenségi párt jelöltjével szemben ellenjelöltet állít s ma délelben küldöttség útján felkérte *Komjáthy Bélát*, hogy vállalja a jelöltséget. A demokraták nem állítanak jelöltet. Egy másik távirat jelenti: Óbudai tekintélyes polgároktól alakult küldöttség a III. kerületben a képviselőjelöltséget följánlotta *Kaffka László* volt államtitkárnak, az országos radikális párt elnökének.

Későbbi távirat jelenti: Az óbudai választópolgároknak küldöttsége *Szilágyi Károly* vezetésével felkereste *Komjáthy Bélát*, a legutóbbi aradi választás egyik jelöltjeit és felajánlotta neki a jelöltséget. *Komjáthy* a jelölést elfogadta és hosszabb beszédet mondott a küldöttség előtt. Kijelentette, hogy ő volt az első, aki annak idején a vezérőrbizottságban kijelentette, hogy a koalíciós alakulás nem nevezhető másnak, mint közönséges tákolmány. A következők azt mutatták, hogy igaza volt. Semmi ambíciója, hogy a parlamentbe jusson, ha mégis enged a küldöttség óhajának, ezt a haza érdekében teszi. *Politikai ideálja: Kossuth Lajos jelszava: a demokrácia*. A legnesszebbmenő általános és titkos választói jogok a hite ifjúsága óta és harcolni fog, hogy az adó a jövőben egyformán sújtson mindenkit. A küldöttség tagjai a beszédet nagy lelkesedéssel fogadták. *Komjáthy* programbeszédét a nyilvánosság előtt vasárnap délután fogja elmondani.

— A szerb egyházmegye közgyűlése. *Karlócdáról* jelenti: A szerb egyházmegye mai közgyűlésén megválasztotta az adminisztratív bizottságot, amelynek tagjai valamennyien a szerb radikális párt tagjai közé tartoznak. A közgyűlés elhatározta, hogy az összes egyházi tisztviselőket három havi felmondással elbocsátja.

— Az orosz дума a zsidók ellen. *Szentpétervárról* jelenti: A дума jobb pártja egy törvénytervezetet dolgozott ki, amely a zsidókat Oroszországban külföldieknek nyilvánítja. A tervezetet a дума csak újból való összejövelekor fogja tárgyalni. A zsidóknak külföldieké történendő nyilvánítása maga után fogja vonni a tömeges kiutasításokat.

— Halál operálás közben. *Berlinből* jelenti: *Merling* orvos tanár egy beteg gyermeknél légszűkítést végezt. Abban a pillanatban, amikor a műtétet fogott s a géget megnyitotta, az orvost szívsszélhúdás érte és holtan esett össze. A beteg gyermek, miután orvosi segítség nem volt kéánél, a befejezetlen műtét következtében elvérzett.

— Hütfen segéd. *Temesvárról* jelenti: Érdekes ügy foglalkoztatja a temesvári rendőrséget. *Winternitz Mór* gyárvárosi női divatkészítő, akinek a *Kossuth-téren* van az üzlete, már hetek óta kinosan tapasztalta, hogy az üzleti pénztárból egyre nagyobb összegek tűnnek el. Amikor nyilvánvaló lett előtte, hogy a kaszsjájában idegen kezek turkálnak, feljelentést tett az esetről a rendőrségnek, amely beható vizsgálatot indított. A vizsgálat már első stádiumában megállapította azt, hogy a tettes csak benfentes üzleti ember lehet. Most azonban si-

került a tevést kinyomozni *Trattner* Lajos segéd személyében, aki az üzlet alkalmazottja volt és akit a rendőrség le is tartóztatott. Később azonban belátsa, hogy megdézsmálta ugyan a pénztárt, de a Winternitz bementése szerint hiányzó 1000 koronából az ő kezén csak 300 korona lünt el.

— **Erdőcstelen botrány Szerbiában.** *Belgrádból* jelentik: A szerb főváros társadalmában egy nagy botrány képezi mindenütt a beszélgetés tárgyát. A rendőrség tegnap éjjel egy egyesületet leplezett le, amelynek tagjai mindannyian *homosexualis férfiakból állottak*, akik éjjelenként pudrezve, parfümözöten, sőt egyesek női ruhákban jelentek meg az egyesület helyiségében és a legperverzebb dolgokkal szórakoztak. A rendőrség számos letartóztatást eszközölt. Hír szerint még két ilyen egyesület van Belgrádban, amelynek tagjai a társadalom igen előkelő osztályához tartozó férfiak, a többek között számos, az udvarhoz közel álló tiszt is.

— **A modern leány.** Egy elmés satíríról közismert író az alábbi érdekes jellemzést adja a modern fővárosi leányokról: A modern leány életkora a 12-dik évnél kezdődik. Ez a kor már alkalmas arra, hogy a modern leány megtanulja a kék vókot és a macsicsot. Függetlenségét kipróbálandó, már ebben a korban kíséret nélkül járhat a tánciskolákba s elandaloghat az Erzsébet-téren. Szemeit még ebben a korban lesüvegei tartania és csak negyedóránként vehet oldalpillantásokat. A modern leány már ebben a korban kinyilatkoztathatja, hogy férjhezmenetelre nem gondol. A modern leány, miközben a polgári iskolában felejté azt, amit az elemi iskolában tanult, a főző-iskolába jár. Belemélyed a szakácskönyv olvasásába és kitanulja a magas iskolát, amely a lincitortán kezdődik és aspitós haláláig végződik. A kenyérsütésről mint tulságosan népies mesterségről, tudni sem akar. De nagy súlyt helyez rá, hogy a minta-ebéden ő táálhasson *Apponyi* grófnak, *Molnár* Viktornak, akik udvariasak s elragadtatásukat előlegezik, mielőtt a nekik kínált ételt megkóstolták volna. Hat év múltán, vagyis 18 éves korában a modern leány már unja a Vigzínházat és Kabaretbe kívánczik. László Rózi az ideálja és neheztel szülei, hogy őt kabarettistának ki nem képeztették. holott senki Fedák Sarit úgy utánozni nem tudja, mint ő. Unalmában vendége lesz a képviselőház karzatának s nagy figyelemmel kíséri a gyűlésteremben a kopasz fejek mozgását. Nem szimpatia *Wekerlével*, mert már nehézkes a jáása, de szereti *Rakovszkyt*, aki snajdig s nagyon hasonlít első ideáljához, a 13-as huszázred egyik kadejtájhoz.

— **Nagy viharok Angliában.** *Londonból* jelentik: Két nap óta egész Angliában heves viharok dühöngenek. Számos vidéken hatalmas esőzések voltak. A tengeren számos hajótörés történt.

— **Egy volt képviselő halála** *Eszterineki Biró* Kálmán kir. tanácsos, volt országgyűlési képviselő, földbirtokos ma reggel hét órakor 79 éves korában Aradon meghalt. Temetése holnap délután három órakor lesz az Erzsébet-körúti gyászszobából. A holttestet azután Gyöngös-Halászra szállítják, ahol a családi sírboltban helyezik örök nyugalomra. Az elhunytat kiterjedt rokonság gyászolja.

— **Orvos nélkül** Aradmegye számos községében nagy az orvoshiány. Kunágótán az orvosválasztás pályázók hiányában meddő maradt. Ma végre sikerült a gyulai közpórház egyik orvosát, *Morvai* drt a község számára megnyerni és így az orvoskérdés meg van oldva, mert bizonyos, hogy őt fogják egyhangulag megválasztani a község orvosává.

— **Új postahivatal.** Aradvármegye Mikalaka községében „*Mikalaka*” elnevezéssel 1908. évi január hó 16-án postai ügynökség lép életbe, mely bárhová szóló levélpostai küldemények,

továbbá csak a belföldre, Ausztriába, a megszállott tartományokba és Németországba szóló, 1000 korona értékét meg nem haladó pénz és csomagküldemények felvételével. Továbbításával, leadásával és utalvány, nemkülönbön postatakarékpénztári ügyletek közvetítésével van megbízva. A postaügynökség kézbesítési köre Mikalaka községre és Ujmikalaka telepre terjed ki. A postaügynökség lezárolás, ellenőrzés és felügyelet tekintetében az aradi 2. sz. posta és távirtda hivatalhoz tartozik és összeköttetését az Arad és Győrök között közlekedő 6—108, 16—118 és 117—19 számú vonatok útján az aradi 2. sz. posta és távirtda hivattalal nyeri.

— **Lumpok alkonya.** Kovács ügyvédjelölt ur, az „Oceán” kávéház törzsvendége, aki ritka pontossággal marad naponta adós a pikkoló-kapucine rekkal nagy zajjal állított be a kávéházba:

— **Marci, busulni akarok!** Egy üveg Leánykát! A pincér egyet fordul és rövid tíz perc alatt már a vendég előtt áll az aranyszínű ital, amelynek üvegje három korona. (Ez, kérem, történetünkben felette lényeges körülmény!)

A zamatos nedű csakhamar elfogy és Kovács ur pohara kiürült.

— Hé, Marci, még egy üveggel!

A szemfüles pincér, aki az előbb egy teknősbéka gyorsaságával hozta a megrendelt italt, ott áll némán és mereven.

— Nem hallja, hogy még egy üveggel kértem. A kutyafáját a becses füleinek! imádkozik a jelölt ur.

Marci pincér erre csakugyan megmozdul és egy sokat jelentő kézmozdulattal a zahl kelnerre mutat.

— Jóska, hát így szolgálják ki maguknál a törzsvendéget? méltatlankodik sokkal lágyabb tenorban Kovács ur a főpincér előtt, akinek kétszázharminckilenc pikkolóval adósa.

A főpincér azonban felelet helyett egy papirlapot nyújt át a jelölt urnak, amelyen ez állott:

A székesfőváros tanácsa az uzsoráról és a káros hitelügyletekről szóló törvény alapján az 1908. évre a székesfőváros területére a *korcsmai hitelt négy koronában állapította meg, a korcsmákra, kávéházakra és italmérésekre egyaránt.* Törvényes uton az elfogyasztott italért ennél többet követelni nem lehet. A rendelet ellen vétőket száz koronáig perjedhető pénzbírsággal sújják.

— Kedves doktor ur, láthatja, hogy elveszett pénz volna, ha önnek egy üvegnél többet hiteleznék, folytatta a főpincér.

Bizony máától fogva az a helyzet a fővárosban, nagy szomorúságára a lumpolni szerető ifjuságnak, amely eddig nagy dárídókat oszopot, — a főpincér, vagy a kávé pénzen.

— **Katasztrófa a tengeren.** Madridból táviratoznak: Egy hírlapi jelentés szerint a *Larache* kikötőben két bárka összeütközött és felfordult, mely alkalommal *negyven személy, köztük számos európai életét veszítette* *Larache* (El Aralsch) marokkói kikötő város, Marokkó nyugati partján, az Atlanti óceánban.

— **A német igyekezete.** Egyik aradi szabó meserhez a következő nyomtatványt küldte az egyik ausztriai posztógyáros:

„*Igen Tiszteit Uram!*”

Mikor Önnek az Urak ruha vaszon vagyis tőstő aruk s. t. b. szőksége van, és ezen oleso venni tetszik, akkor tessék az én nagy Minta könyvemet a hozzáadva levelezőlapon kérni, a mellett én Önnek azonnal-odaköldöm. Ön eltartása tőlem egy szép Ujévajándékot és percentok, az első köldeményel a mellett több mind 40 koronáért Áru magában egy kitűnő Mértékkönyv.

Tiszteltessenek Ruha Aruház
Rudolf Foukal.”

Szókás, hogy az ilyen nyomtatványokat kifigurázzák. Mi azonban elismerjük a német cég jóra való igyekezetét, hogy úgy, ahogyan tud, magyarul akar irni. Mindenesetre ez dicséretesebb dolog, mint

az a *magyar szokás*, amely az osztrák cégeknek németül írja a megrendeléseket és odahat, hogy az osztrák valahogy meg ne tudja, miként magyar nyelv és magyar nemzet is van a világon. Ha mi menten hasra tudunk vágódni azon, ha a saját pénzünkön eltartott katonabandák a „Himnusz” eljátszák, mindenesetre ennek az osztrák cégnek az igyekezete sokkal tiszteletreméltóbb.

— **Jubileumi zárandoklat Lourdesbe.** Nagy ünnepek színhelye lesz ez évben a kies fekvésű Lourdes. Eppen 50 év múlt el azóta, hogy a város bucsujáró helylyé lett. Ez évforduló alkalmával a világ összes katolikusai nagy tömegben keresik fel Lourdest, hogy az ünnepekben részt vegyenek. Magyarországból március 16-án indul egy országos jellegű zárandoklat Olaszország érintésével Lourdesbe, melynek fővezetője *Gieswein* Sándor dr. apát kanonok, a „Szent István társulat” alelnöke, országgyűlési képviselő lesz. Ezen zárandoklatra vonatkozólag *Fehér* Ferenc plébános *Ebed* (Esztergom megye) szívesen szolgál felvilágosítással.

— **Rendőri hírek.** A rendőrség letartóztatta *Lingudr* Márk foglalkozás nélküli csavargót, akit a Ferenc-téren sublopáson értek. — *Reu* János tizennyolc éves szolgátlopás miatt letartóztatták.

— **Munkások vasárnapja.** Az aradi Nemzeti Szövetség munkásképző intézménye vasárnap, 1908. évi január hó 12-én délután fél öt órakor a Weitzer János utcai polgári iskolában nyilvános szórakoztató és szakelőadást tart. — **Műsor:** 1. Szavaltat. Előadja: *Bittner* Béla jeghallgató. 2. Szakelőadás. Kurucok. (Az *Uránia* műsorából.) *Matusik* Márton és *Berecz* Károly tanárok közreműködésével. A belépés díjtalan; a terembe csakis felnőttek léphetnek be. Az előadás fél öt órakor kezdődik.

— **Ne menj férjhez!** Sokat mulatnak most egy fiatal gabonabizományos esetén, akinek a napokban volt Aradon az esküvéje. Az esküvő vasárnap délutánra volt kitűzve. Természetes, hogy a fia al vőlegény szombat éjjel nagyon keveset aludt izgatottságában. A gyorsvonat reggel nyolc órakor indul el Budapesiről, de a türelmetlen mátká már öt órakor talpon volt, nehogy lekésse a vonatot. Már öt órakor lázasan öltözködött, csomagolt, rendezkedett, intézkedett. A vonat csak nyolckor indul s a szerencsétlen ember, hogy hogy nem, csakugyan akkor futott ki a peronra, amikor a vonat már elrobogott. Rettenetes pillanat volt! A vőlegény mint sóbálvány meredt az ellebegő füstgomoly után s az arcán az örület fájdalma vonaglott. Vagy két percig állott ott megmeredve és nem tudta, mit csináljon. Amikor kissé magához tért, mint bolond rohant a táviróhivatalba s ott izgatottságában a következő táviratot küldte Aradra menyasszonyának:

„B. Réza Arad. Ne menj férjhez, mig nem jövök!”

— **Tarts gyógyosiker.** Fájdalmas csuznál, a derék-, testrészek és a forgó köszvényes bántalmánál a Moll-féle sósborszesszel való bedörzsölés sikerrel használtatik. Egy üveg ára kor. 1.90. Szétküldés naponta utánvétellel Moll A. gyógyoszerész, cs. és kir. udv. szállító által Bécs, I. Tuchlauben 9. Vidéki gyógyoszerterekben és anyagkereskedésekben határozottan Moll-féle készítmény kérendő az ő jelvényével és aláírásával.

— **Rum compositio** 1 literhez 20 kr. *Livör* aroma 1 literhez 30 kr. *Vojtek* és *Weisz* nál. 191

TORVÉNYKEZÉS.

§ **Merénylet egy kereskedő ellen.** *Tóth* György pálinkakereskedő súlyos testisértésért feljelentést tett *Csobán* Demeter mikalakai legény ellen. *Csobán* január 4-ikén este beállított *Tóth* üzletébe és iált kért. A kereskedő ezt megtagadta, miután a záróra már elmúlt. *Csobán* erre káromkodni, majd dulakodni kezdett és *Tóth* csak nehezen tudta kitűszkolni az üzletből. Később *Tóth* kiment az utcára, hogy üzletét bezárja. Ekkor a sötétben valaki rátámadt és egy téglával súlyos sebet ejtett a fején. *Tóth* támadójában *Csobánt* ismerte fel és megtette ellene a feljelentést.

KOZGAZDASAG ES KOZLEKEDÉS.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 10.

A rendellenes időjárás ismét napirenden van. A gazdák a mostani idővel sehogyssem vannak megelégedve s minthogy vetésükről a vékony hóréteget az enyhe napok eltüntették, félve tekintenek a jövő elé.

Az iránzat a megfelelően időjárás követésében szilárd. Amíg a hét elején az árfojya mok lemerzsölődtek, a hét vége felé mindinkább arra a színvonalra jutottak, ahol állottak.

Elkelt a mai piacon:

800—900 mm buza 11.60—70

800—900 mm. tengeri 6—6.05

Néviéges jegyzés:

Rózsa 10.60—70

Zab 7.30—40

Árpa 7.15—25

Az árak koronában 50 kilogrammonként értendők.

Budapesti áru- és értékrözsze.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, január 10

Amerika 3/4-el magasabb. Üzletellen. Szilárd.

Az árak 50 kilónként számítva

	Déli zárlat	5 órai zárlat
Buza áprilisra	12.50—12.81	12.90—12.91
Buza októberre	10.52—10.53	10.66—14.67
Zab áprilisra	8.28—8.29	8.31—8.32
Rózsa áprilisra	11.40—11.41	11.52—11.53
Tengeri májusra	7.10—7.11	7.10—7.11

Zárul 5 órakor:

Osztrák hitelrészvény	638.40
Magyar hitelrészvény	767.76

IDEGENEK ARADON.

— Január 10. —

Központi-szálloda. Majerossy Dezső birtokos Losonc. — Lonovich Gyula birtokos Makó. — Holósy Gyula birtokos Tenke. — Robitschek Zeiga igazgató Budapest. — Hász Géza fakereskedő Gyula. — Kálmán József magánzó Budapest — Lunzer Pál magánhivatalnok Budapest — Sugár Andor magánhivatalnok Budapest. — Feinkuchen Bernát bérlő Berza. — Schlesinger Sándor főmérnök Budapest. — Beck Adolf cégvezető Budapest. — Herzl Bernát igazgató Budapest. — Hönig László háztulajdonos Cegléd. — Maresch Géza magánzó Bécs. — Markó Géza tisztviselő Talya. — Schwarz Rihárd utazó Bécs. — Simenyi Jenő utazó Budapest. — Erber Dezső utazó Budapest. — Heiman Manó utazó Budapest. — Thaler Leó utazó Bécs. — Lamberg Vilmos utazó Bécs. — Fogl Gyula utazó. — Rosenfeld Rezső utazó Budapest. — Braun Jenő utazó Budapest. — Klein Dávid utazó Budapest.

Fehér Kereszt-szálloda. Obersohn Lajos igazgató Budapest. — Rratone Me. Budapest. — Faradi Vörös Lajos birtokos és neje Pusztakovácsi. — Somló Mór fakereskedő Szeged. — Gergely Ferenc gyáros Rózsahegy. — Kelemen József igazgató Sopron. — Molnár János igazgató és neje Sopron. — Farkas József mérnök Nagyvárad. — Dárday Pál mérnök Nagyvárad. — Pap Vilmos kereskedő Sátoraljajhely. — Gonda Nándor hivatalnok és neje B.-Gyula. — Verner Béla számtiszt és családja Rutka. — Valtér Ede igazgató és neje Temesvár. — Fliegel Antal igazgató Zenta. — Lukács Lajos kisbirtokos és neje Szabadka. — Szarvas Gábor gyógyszerész Kassa. — Barta Béláné és leányai Guraszáda. — Rebner Sándor igazgató és neje Trieszt. — Szekolics Iván birtokos és neje Zenta. — Stessel Károly dr. orvos Ujvidék. — Kádár István butorgyáros Szeged — Fischer Ede kárbecslő Szeged. — Hochberger Sándor gyáros Selmechánya. — Pósa Lipó: vendéglős és családja Zalatna. — Barát Jenő tisztviselő Zalatna. — Somogyi Dezső bérlő Mezőberény. — Rózsa Manó terménykereskedő Eperjes. — Grünvald Odön utazó Budapest. — Grünblatt István utazó Budapest. — Deutsch Samu utazó Budapest. — Réna Hugó utazó Budapest. — Dragán Sándor utazó Pécel. — Philipp Richárd utazó Bécs. — Moskovics Emil utazó Bécs.

— Lorenz Adolf utazó Bécs. — Klein Sándor utazó Nagyvárad

Vass-szálloda. Havas Bertalan utazó Budapest. — Murza Sándor őrmester B. Csaba. — Kolrasz O. utazó Budapest. — Götzler K. utazó Budapest. Szappanos Ede orvos Bécs. — Surányi János iparos. — Vogel Lipót utazó Bécs — Sahaia Pal iparos Béránd. — Herman V. utazó Budapest — Lusztig Izidor utazó Budapest. — Schön Ármán utazó Budapest. — Deutsch M. utazó Budapest.

Nemzeti Színház.

Szombat, 1908. évi január hó 11-én.

B. berlet.

B. berlet.

Pillangó kisasszony.

Opera két felvonásban, három rézben. Szövegét Long Janos L. é. Beasco Dávid nyomán írták: Illica L. és Giacosa G. Fordította: Várady Sándor. Zenéjét szerzette: Puccini Giacomo. (Vezényli Tiger Árpád karnagy)

SZEMÉLYEK:

Pillangó kisasszony	Wlassák V.	Sharpless G. ro	Ladiszlay J. Faludi K.
Suzuki	Zalay M.	Yamadori	Leóvey Leo.
Kate	Kun Irén.	Bonzo	Eory L. jos.
Pinkerton	Ferrari.	Bitos	Ujj Kálmán

Kezdeté este 7 és fél órakor.

URANIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Ma szombaton, 1908 január hó 11-én

Műsor:

1. A folyondár meséje.
2. A csempészek.
3. Felsült betörő.
4. Spanyol táncosnők.
5. Kenyversütés falun.
6. Hajóselet.
7. A csolnacos leánya.
8. Liverpooli akadályverseny.

Előadás kezdete 5, 6 és fél, 8 és fél órakor.

Cukrászda.

Előadás alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik.

NYILTTER.

Esztelneki Biró Lajos és neje szül. háji Patay Ilona és gyermekeik: Amália, Alice, Mária;

őzv. gosztonyi és koevesszarvi Gosztony Kálmáné szül. esztelneki Biró Kornélia és gyermekei: Andor, Kálmán, Sándor;

esztelneki Biró Albert és neje szül. rozsnóji Pekár Alice és gyermekeik: Albert, mint gyermekei, menyei és unokái; nemkülönben sógorai őzv. báró Wasmer Adolfné és őzv. Hauszer Károlyné a maguk, úgy számos rokon és barátaik nevében jelentik a felejtethetlen jó edesanya, após. nagyapya, sógor, rokon és barát

esztelneki Biró Kálmán,

kir. tanácsos, volt országgyűl. képviselő, földbirtokos stb.,

1908. január 10-én, reggel 7 órakor, életének 79 ik évében, rövid szenvedés után a Mindenható rendelkezéséhez képest történt csendes elhunytát.

Az Istenben boldogultnak hült tetemét f. hó 11-én d. u. 8 órakor fognak Erzsébet királyné körút 22 ik számú házában be-szenteltetni és Gyöngyös-Halászon f. hó 13-án, délelőtt az ottani rom. kath. szent-egyházból a családi sírjaitban örök nyugalomra helyezni etnl.

A gyászmezei áldozat az elhunyt lelki édvéért a temetést megelőzőleg Gyöngyös-Halászon d. e. 11 órakor, Aradon pedig január 20-án d. e. 10 órakor fog a főt. Minorita-atyák szent-egyházában az egek Urának bemutatni.

Arad, Gyöngyös-Halász, 1908. évi január hó 10-én. 584

Az örök világhoz fényeskedjék neki!

Csutak Károly és fia első temetés-rendező intézete. Arad, Szabadságtér 20.

Értesítés!

Ritka hely az, ahol Aradváros közönsége oly kényelmes szórakozást találjon, mint

Kovács és Novotny

modernül átalakított és berendezett söröcsarnoka és étterme a „Vadászkürt“-höz.

A kellemes szórakozást még nagyban emeli az esténként hangversenyező Farkas Lénárd kedvelt zenekara.

Folyó hó 11-én, szombaton az aradi cs. és kir. 33-ik gyalogezred zenekara Zellner Sándor karnagy ur személyes vezetése alatt gazdag műsorral összeállított

hangversenyt

tart.

Belépti-díj 40 fillér.

Kiváló jó ételek és italok, valamint gondos és pontos kiszolgálás által igyekezni fogunk a nagyérdemű közönség megelégedését megnyerni.

Számos látogatásért esedez 582 alázatos tisztelettel

Kovács és Novotny,
Vadászkürt étterme és söröcsarnoka.

Köhögés!

Aki

szereti az egészségét, megátal a a köhögést. 5245 közjegyzőileg hitelesített bizonyítvány igazolja, hogy feltétlen eredményes a

Kaiser-féle mell-karamella

(A három fenyővel.)

használat. Orvosilag ajánlva és megvizsgálva köhögés, rekedtség vagy katarus, elnyálkásodás, erős dohányzás folytán beállított hurut és gőres köhögések ellen. 379

Csomagja 20 és 40 fillér, doboza 80 fillér.

Kapható: Gutori Földes Kelemen, Hajós Árpád és Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Aradon, Zombory János és a „Szent Háromság“ gyógyszer-tárában Uj-Szent-Annán, Szokoly Sándor „Iris“ gyógyszer-tárában Lippa, Krausz Elemér gyógyszer-tárában Glogovátz és Teffert Károly gyógyszer-tárában Elekén.

Mikalakán

a község háza mellett jó forgalmu helyen 6 szoba és mell-lékhelyiségekből álló

ház

nagy udvar és kerttel febr. 1-től de esetleg azonnal is kiadó. Üzlethelyiségnek alkalmas.

Tudakozódhatni Kozma Györgynél Mikalakán.

242 TELEFON 242

Villanycsengő

Javításokat

villanyvilágítási

bevezetéseket szakszere-
rűen eszközöl ²⁶¹

Kalmár József

Arad, Salacz-utca 2.

Könyvkötészetünkben

egy ügyes fia

tanulóinak

fizetéssel

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban

Boroszlói okleveles

gyermek kertész nő jó
házban állást keres 5—
10 éves gyermekekhez.
Ajánlatok e lap kiadó-
hivatalába kéretnek 124
sz. alatt. ⁵⁹⁸

645—1907. vhtó szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az aradi kir. törvényszéknek 1907. évi 1.529. számú végzése következtében Dr. Éles Béla ügyvéd által képviselt Seidner Rudi javára, Náray Géza ellen 11000 kor. s jár. erejéig 1907. évi október hó 21-én foganatosított kielégítési végrehajtás után le- és felül foglalt és 3940 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: tehenek, sertések, butorok, stb. nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a kisjenői kir. járásbíró 1907. évi V. 425/1. számú végzése folytán 11000 kor. tőkekövetelés, ennek 1907. évi október hó 1. napjától járó 6% kamatai, 1/8% váltódíj és eddig összesen 276 kor. 28 fillérben bíróilag már megállapított költségek erejéig, Miske községhez tartozó Józsi majorban leendő megtartására 1908. évi január 18-ik napjának d e.

11 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni. Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 102. § értelmében ezek javára is elrendel-
tetik.

Kelt Kisjenőn, 1907. évi december hó 16. napján.

Balassa,

379 kir. bír. végrehajtó.

Diamant Ferenc

villanyvilágítás, telefon és csengő berendezés

Atzél Péter utca 2.,

a színház főbejáratával szemben. Bo-
hus-udvarban.

Csillárok és lámpák

gáz és villanyra.

Az aradi gaszárban leégetett

valódi Auerek raktára.

Drbjn 60 fill.

Üveghengerek, erezék, tulipánok, vil-
lanykörtek, lámpa szerek és szerelési
anyagok legjobb minőségben legelőseb-
ben kaphatók. ⁸⁸⁵

BRAUN EDE tüzifaraktára.

Ajánlja a n. é. közönségnek

Tüzifa első osztályu bükk hasáb

" " " cser hasáb

" " " bükk dorong

" " " tölgy dorong

valamint vagon számra is kaphatók.

Tisztelettel

BRAUN EDE.

375

Van szerencsénk a n. é. közönségnek tudomására hozni,
hogy a mai naptól kezdve a konopi állomáson

I. osztályu bükk hasáb

I. " tölgy dorong

I. " bükk dorong

és tölgy hasáb fát

vagon számra, valamint nagyobb mennyiségben a leg-
jutányosabb árcan szállítjuk. ³⁷⁷

Kádár, Braun és Böhm

Megrendelések és bővebb felvilágosítással szolgál:

Kádár József Arad, Kossuth-utca 68. szám alatt.

Az 1902. évi versenyt ipar és gazdasági kiállításán és az 1901. évi
munkó ipar és gazdasági kiállításán a nagy díjnyelven kitüntetve.

WEGENSTEIN C. L. és FIA

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI

ORSONA-ÉPÍTŐ MŰINTÉZET (villamos üzemre berend.)

TEMESVÁROTT.

Szállító kitéző, leg-
újabb rendszer szerelt
készített

pneumatikus
orgonákat

bármily nagyság-
ban a legolcsóbb
árak mellett.

Javítások, átalakítá-
sok és hangolások át-
vétetnek, olcsón és ki-
tűnő szakértelemmel esz-
közítetnek. ³⁶¹

Bővebbi felvilágos-
tással és költségvetéssel
szívesen szolgálók.

az 1896. évi kiállításán
A nagy millenniumi érem-
mel kitüntetve.

Pentek délután szőnyeg-maradékok olcsó eladása!

Nagy maradék eladás

angol divatkelmék, mosó-flanell, különböző szőrme boák ver-
seny nélküli olcsó árakon!

Rosenblüh H. és Társa.

Arad Szabadság-tér.

I. Kidder minster szőnyeg 90 cm. széles maradékban 1 frt 70 kr. méterenkint.

Kirakataink szíves megtekintését kérjük.

Kirakataink szíves megtekintését kérjük.

APRO HIRDETESEK.**Toilette Moderne**

a legjobb és legolcsóbb eredeti francia divatlap füzeteként 1 kor. 20 fillérért kapható **Inguetz I. és Fia** könyvkereskedésében Arad, Weitzer János-utca. 201

Jó karban lévő

kisebb pénzszekrény megvételre kerestetik.

Intelligens

özv. urinónél jó házi koszt kapható. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Használt de jó karban levő

írásztalok megvételre kerestetnek. Cim a kiadóban.

Földes Kelemen**orvosi laboratoriuma**

Aradon, Deák Ferenc-utca.

Végez:

hugy, köpet, bélsár, gyomortartalom és hányadék, vér, koros folyadék-gyülemek, epe és huygóképződmények, nemiservek váladékai, torok lepedék, ondó, anyatej és korsozvetani vizsgálatokat mérsekelt díjazásért. 271

Szalonnát,

zsirt, füstölt husokat és minden hentesárut napi áron ajánl **Garai Károly** Aradon, Boczkó-utca 2. szám. 51

Harminc éves

nyugdíjas, jó kinézésű urinó, házvezetőnői állást keres. Ajánlatokat Házvezetőnő címre postrestante Soborsinba kér. 441

Rongált dobozu

levélpapírokat minden elfogadható áron árusítok ki **Kerpel Izsó** könyv-, zenemű- és papirkereskedése, Arad. 212

Angyal-utca 20a. sz.

alatt egy szatócs-üzlet lakással együtt kiadó.

Hónapos szoba,

butorozott, kerestetik Szabadságtér közelében. Cimet és feltételt kérek „Szabadság tér” jeligével a kiadóba küldeni. 445

Ügynökök felvételnek

egy amerikai vállalat terjesztéséhez két korona óvadékkal, ügyes fiukat is felvesszünk. Megbizottak Kubina Béla, Lujza-utca 1., Móhr Salamon, Atilla-tér 2. 448

Kormos alma

kapható 100 kilogrammonként 24 koronáért Kohn János fűszerkereskedőnél, Nagyhalmágy. 444

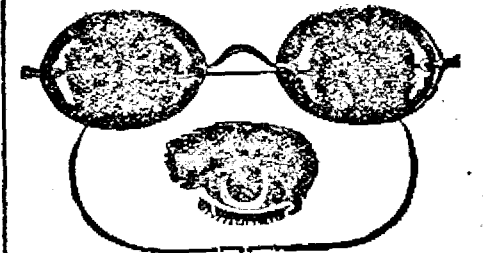
A csanádi palota

közelében egy üres pince bérbevitelre kerestetik. Bővebbet a kiadóban.

Elsőrendű látsszerész üzlet.**DICK SAMU**

órák-és látsszerész

Arad, Andrássy-tér és Weitzer János-utca sarkán

Elad és javít mindennemű órákat két évi jótállás mellett a legolcsóbb áron. Raktáron tart mindennemű színházi látsszeréseket a legkülönbözőbb kiállításban, legfinomabb lorgnettek, orrcsüptetők és szemüvegek, arany, ezüst, nickel és tekenőbeka csont keretekben, legjobb üvegekkel.

* Nagy raktár sűrűségi fokmérőkben, bor, must és szesz részére, továbbá mindenféle hőmérők, mindennemű kivitelben.

Szemüvegek és orrcsüptetők orvosi rendelet szerint azonnal készíttetnek.

MOLL-FÉLE SEIDLITZ-POR

A MOLL A.-féle Seidlitz-porok tartós gyógyhatása legmakacsabb gyomorbajok, testi bántalmak, gyomorgörccs és gyomorhév, rögzött székrekedés, máj bántalmak, vértelenség, aranyér és a legkülönbözőbb női betegségek ellen a jeles házisszer, mely évtizedek óta mindig nagyobb elterjedést szerzett. — Ára egy lepecsételt eredeti doboznak 2 korona. — Hamisítások törvényileg fenytettek.

MOLL-FÉLE SOS-BORSZESZ

csak akkor valódi ha mindegyik üveg Moll A. védjegyet tünteti fel és „A Moll” feliratu ónozattal elzárva van. A Moll-féle sóborszesz nevezetesen mint fájdalomcsillapító bedörzsölési szer, köszvény, csusz és a meghülés egyéb következményeinél legismertesebb nepszer. — Egy ónozott eredeti üveg ára 1 kor 90 fill.

MOLL-féle gyermekszappan.

Legfinomabb, egészen új rendszer szerint előállított gyermek és hoigyszappan gyermekek és felnöttek okszerü bőräpolása. Egy darab ára 40 fill. 5 darab kor. 1.80 fill. Minden darab gyermekszappan a MOLL-védjeggyel van ellátva. — **Főszékhely:**

MOLL A gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító által.

Bécs, I., Tuchlauben 9. sz. 5941

Vidéki megrendelések naponta postautánvét mellett teljesíttetnek. A raktárakban tessék határozottan MOLL A. aláírásával és védjeggyel ellátott köszítményeket kérni. Aradon kapható: **FÖLDES KELEMEN** és **HAJÓS ARPAD** gyógyszerüzleteiben.

ARADI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR.**Meghívás****az „Aradi Első Takarékpénztár”**

részvényeseinek

vasárnap, 1908. évi január hó 26-án d. e. 10 órakor az intézet üléstermében

(Atzél Péter-utca 1. szám) tartandó

67-ik rendes évi közgyűlésére.**Tárgysorozat:**

1. Elnöki intézkedés az alapszabályok 28. §-a értelmében.
2. Az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentésének, valamint az 1907. évi zárszámadások előterjesztése, a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása iránti határozathozatal s az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása.
3. Netáni indítványok (Alapszabályok 23. §-a.)

Az alapszabályok 16. §-ának értelmében szavazati joggal bíró t. c. részvényesek, valamint ezek alapszabályszerű képviselői felkéretnek, hogy részvényeiket, vagy az ezekről szóló köz- vagy hitelintézeti letéti igazolványaikat, a képviselők pedig ezenkívül meghatalmazásaikat **1908. évi január hó 25-ig** az intézeti főpénztárnál nyerendő elismervény ellenében letéte-ményezni sziveskedjenek.

Aradon, 1908. évi január hó 8-án.

Az igazgatóság.